

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

OSUDY ČESKÝCH REEMIGRANTŮ Z RUMUNSKÉHO GERNÍKU

PO ROCE 1989

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tomáš Glazer

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda MORÁVKOVÁ, Ph.D.

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 17. dubna 2019

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování:

Srdečně děkuji doc. PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady, ochotu a trpělivost při konzultacích a za odborné vedení této práce.

Věnování:

Tato práce je věnována lidem, jejichž ruce byly poznamenány tvrdou prací, a těm, kdo jim prokázali dobrou službu při jejich návratu do staronové vlasti.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINAL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

OBSAH

ÚVOD	1
1 KOLONIZACE BANÁTU ČESKÝMI KRAJANY	4
2 POSTAVENÍ BANÁTSKÝCH ČECHŮ V OBCI GERNÍK PŘED REEMIGRACÍ PO ROCE 1989	6
2.1 PRVOTNÍ EMIGRACE PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	6
2.2 BĀŘĀGANSKÝ ODSUN.....	7
2.3 HOSPODĀŘSKÝ ŽIVOT GERNIČANŮ	8
2.3.1 GEOGRAFICKĀ POLOHA OBCE	8
2.3.2 HOSPODĀŘSTVÍ V OBDOBÍ SOCIALISMU	9
2.3.3 ZEMĚDĚLSKÝ ROK.....	10
2.4 REVOLUCE V RUMUNSKU JAKO PŘEDPOKLAD K NĀVRATU DO ČESKÉ REPUBLIKY	12
3 FĀZE PRVNÍ – REPATRIACE A STŘET DVOU ODLIŠNÝCH KULTUR.....	14
3.1 PROBLEMATIKA USAZENÍ REEMIGRANTŮ NA ZĀPADĚ ČECH	14
3.1.1 PROCES REEMIGRACE PRVNÍCH PŘISTĚHOVALECKÝCH RODIN PO ROCE 1990.....	14
3.1.2 ŪKONY SPOJENÉ S ODCHODEM NA PŘÍKLADU VĀCLAVA MERHAUTA	14
3.1.3 USAZENÍ NA CHEBSKU OČIMA RODINY BOUDOVÝCH.....	15
3.1.4 USAZENÍ NA PLZEŇSKU OČIMA RODINY GLAZEROVÝCH	17
3.1.5 PROCES ASIMILACE U ADOLESCENTŮ NA PŘÍKLADU KATEŘINY TUDOSA	20
3.1.6 ČINNOST DIECĚZNÍ CHARITY PLZEŇ V PRVNÍCH LETECH REEMIGRACE	22
3.1.7 OSOBNOST MONS. JOSEFA ŽĀKA – POJÍTKO MEZI PRVNÍ A DRUHOU REEMIGRANTSKOU VLNOU	25
3.1.8 UDRŽOVÁNÍ VZTAHŮ SKRZE SETKÁNÍ RODĀKŮ Z BANĀTU	26
3.2 TAK TEDY KAM?	29
4 FĀZE DRUHĀ – PROMĚNA BANĀTSKÉ IDENTITY	31
4.1 VÝVOJ KŘESTNÍHO OBŘĀDU.....	31
4.2 VÝVOJ SVĀTOSTI EUCHARISTIE A SMÍŘENÍ	32
4.3 VÝVOJ SVĀTOSTI BIŘMOVÁNÍ.....	33
4.4 ZMĚNY V POHŘEBNÍM OBŘĀDU.....	35
4.5 VÝVOJ SVĀTEBNÍHO OBŘĀDU	36
4.5.1 SVĀTEBNÍ OBŘĀD REEMIGRANTŮ PO ROCE 1945 NA ZĀPADĚ ČECH... 36	

4.5.2 SVATEBNÍ OBŘAD REEMIGRANTŮ Z GERNÍKU NA PŘELOMU TISÍCILETÍ	41
4.6 POKRAČOVÁNÍ HUDEBNÍHO ODKAZU	46
4.7 BANÁTSKÁ KUCHYNĚ	48
4.8 BANÁTSKÝ KROJ	51
ZÁVĚR	53
PRAMENY A LITERATURA	57
PŘÍLOHY	1

ÚVOD

Již od svého adolescentního období jsem se zabýval otázkou, jak se cítí mladí potomci přistěhovalců z Rumunska, ale také jsem si kladl otázku, jak vnímají své společenské postavení oni repatrianti, již se tehdy odvážili k tak zásadnímu kroku, jako bylo přestěhování se do České republiky. Měl jsem tehdy pocit, že vlastně nedokážu odpovědět na tak banální otázku jako Kým se vlastně cítím být? Čechem nebo Rumunem? Tentýž pocit jsem pozoroval i u svých vrstevníků, což mě nakonec vedlo k sepsání tři roky starého blogového článku s názvem Kde domov můj? Dnes, po třech letech, je odpověď na otázku poněkud průzračnější, přesto trochu kalná, ale já si troufám říci, že zajisté nejsem Rumunem, jsem spíše Čechem, ale ze všeho nejvíce jsem Gerničanem. Skutečně, banátské krajany totiž vnímám jako etnikum, jež je charakteristické svou osobitou kulturou, svým specifickým českým jazykem a také svéráznou mentalitou. Troufám si říci, že pokud byste dnes položili většině reemigrantů obdobnou otázku, jakou jsem si kdysi položil já, pravděpodobně by vám neřekli, že se cítí býti Rumuny. Spíše by s hrdostí vyznali svoji českou krajanskou příslušnost.

Problematika reemigrace banátských Čechů nabývá díky internetovému médiu v průběhu 21. století stále více konkrétních rysů, přesto je osud českých přistěhovalců z Banátu do Čech stále velkou neznámou. Místní populace se čím dál tím více seznamuje s následky, jež přináší ono přesídlení do České republiky, ovšem dostává se jí hlavně pohledu na důsledky teritoriálně se týkající pozvolna skomírajícího Banátu, o krajanech žijících v Čechách je zmínka skutečně poskromnu.

Proto jsem se jakožto syn přistěhovalců z rumunského Gerníku rozhodl primárně sledovat, jak podrobně je v publikacích zmapována situace českých krajanů z Banátu na našem území. Byl jsem nemile překvapen, když jsem na základě svého průzkumu zjistil, že se tomuto tématu téměř nikdo řádně nevěnoval. Zpravidla se jednalo o krátké tiskoviny typu brožur, avšak podstatná část prací se věnovala pouze problematice samotného Banátu, nikoliv však osudům přistěhovalců do Čech. Jedním ze stěžejních nositelů faktografických informací o tomto etniku se stala Diecézní charita Plzeň, úzce propojená několika osobami s Banátany. Její soukromý archiv by tak měl poskytnout potřebné údaje a doplnit výpovědi účastníků, s nimiž bych provedl rozhovory. Vzhledem k výše uvedeným prohlášením se jedním z primárních pramenů této práce musí stát metoda orální historie, kdy hlavním záměrem bude vyplnit prázdná místa, o nichž písemné prameny mlčí, a zároveň doplnit ta fakta, jež se v písemných pramenech nachází. K získání znalostí potřebných k vedení

rozhovorů jsem využil díla *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie* (P. Mücke, H. Pelikánová, M. Vaněk).

Mým prvořadým úkolem bylo ujasnit si, jak samotnou práci pojmut. V této fázi mi v hlavě vyvstaly dvě definice, jež mi pomohly stanovit ráz celého díla. První z definic pochází z úst prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, jenž často hovořil o tom, že rodina je základ státu. S tímto tvrzením jsem naprosto ztotožněn, ovšem dovoluji si ho přizpůsobit k obrazu svému. Jsem zastáncem toho, že rodina je základem jakéhokoliv lidského společenství a je nepostradatelným elementem „člověka moudrého.“ Druhá myšlenka je v podstatě jednou z řady definic kultury a říká: „*Kultura je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.*“¹ Banátští přistěhovalci jsou etnikem, jež podléhalo různým vlivům, determinujícím jejich vlastní identitu. A tak i tomuto úzkému společenství hrozí postupný zánik, způsobený naprostou asimilací s českým prostředím. Z tohoto důvodu jsem si předsevzal informovat českou společnost o tomto etniku, jež cesty zavedly téměř po dvou stech letech opět do jeho rodné vlasti, odkud v první polovině 19. století odešlo mnoho lidí v honbě za lepším životem.

Na základě těchto dvou tezí jsem se rozhodl pojmut svoji práci tak, že budu mapovat osudy českých reemigrantů primárně na úrovni rodin, sekundárně na úrovni jednotlivců. Mým hlavním metodologickým směrem bude tedy vést rozhovory s přímými účastníky reemigrace, což znamená vést kvalitativní výzkum, zachycovat příběhy a pocity, v čemž osobně spatřuji největší výpovědní hodnotu. Zároveň si kladu za cíl zakomponovat do práce pohledy „druhé strany“, tedy Čechů, již s reemigrací výrazně pomáhali. Problematice procesu reemigrace bude věnována celá třetí kapitola, v rámci níž nastíním osudy několika rodin, jež se po roce 1989 odebraly z rodné vesnice do své pravlasti, ale také sem zahrnu svědectví několika katolických kněží, kteří hráli během procesu podstatnou roli.

Vzhledem k výše uvedené definici kultury bude práce pojata hlavně z kulturního hlediska, tzn. bude si klást za cíl metodou komparace sledovat a zachycovat jednotlivé proměny, jež vlivem reemigrace do České republiky proběhly. Tomuto tématu se bude věnovat celá 4. kapitola s názvem *Fáze druhá – proměna banátské identity*. Jelikož byla většina tradic a obyčejů spojena s náboženským charakterem českých vesnic, budu si všimnout prvořadě změn, jež proběhly právě v této sféře. Z tohoto důvodu se v práci zaměřím na vývoj

¹ University information system MENDELU [online]. Copyright © [cit. 14.1.2019]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=45060

změn v rámci sedmi svátostí, které byly významnými náboženskými, ale jak se ukáže i společenskými událostmi. Nejvíce se však zaměřím na událost, jež v sobě kloubí prvky jak náboženské, tak i světské – tedy svatební obřad.

V první a druhé kapitole se budu zabývat situací krajanů před rokem 1989, zvláště z hlediska hospodářského, ale bude zde také ukázán osudný odchod z českého prostoru na počátku 19. století či návrat zpět do své „staronové“ vlasti po druhé světové válce, jenž se stal pro mnohé druhým hořkým zklamáním spojeným s migrací. Třetí a čtvrtá kapitola bude v podstatě tvořit můj hlavní osobní přínos k nastolené problematice, k čemuž hodlám využít primárně vzpomínek účastníků. Svůj osobní přínos hodlám také zakomponovat do prvních dvou kapitol.

Pevně věřím, že si čtenář vytvoří minimálně hrubý obraz o této společnosti. Seznámí se s jejími základními problémy, ale hlavně s jejich jedinečnou identitou. Pojdme si tedy společně přiblížit toto etnikum.

1 KOLONIZACE BANÁTU ČESKÝMI KRAJANY

O prvních přesídlelcích, kteří směřovali z českého území do pohraničních oblastí Rakouského císařství, se dozvídáme již kolem roku 1778. Tito přistěhovalci však spadali do příslušnosti zemské, nikoliv však národnostní.² První čeští a mezi nimi i němečtí kolonizátoři se dostávají na území Banátu,³ který tehdy fungoval jako vojenská hranice, roku 1823. Počátky kolonizace úzce souvisí s maďarským obchodníkem Magyarlym. Ten před rokem 1823 lákal převážně západočeské obyvatelstvo k přesídlení do Banátu. Ti měli dle jeho nabídky mýtit les, přepravovat dřevo a pálit dřevěné uhlí. Maďarský obchodník záměrně cílil na obyvatelstvo jihozápadních Čech, neboť krajina, v níž žili, připomínala tu banátskou, navíc z jižních Čech nebyla daleká cesta do Vídně. Právě do hlavního města Rakouského císařství směřovaly povozy, kde se emigranti nalodili a na lodích nejspíše směřovali do města Moldova Nouă, odtud do míst, jež jim byla určena. Téhož roku vznikla obec Svatá Alžběta a pravděpodobně rok před ní vesnice Svatá Helena. V první etapě odešlo do Banátu zhruba 150 až 200 rodin.

Noví obyvatelé se cítili podvedeni, neboť podmínky byly daleko náročnější, než se původně očekávalo, proto se obrátili s žádostí o pomoc na vojenskou správu. Ta vyhlásila nové podmínky, za nichž mohli do Banátu směřovat další krajané. Velkým lákadlem bylo vymanění se z vojenské povinnosti po dobu 10 let či vyhnutí se pozemkové dani po stejně dlouhou dobu za předpokladu, že budou vymýceny určené pozemky. Od roku 1826 započala daleko masivnější kolonizace Banátu, během níž vznikly další české vesnice – Gerník, Rovensko, Šumice, Eibental, Bígr a Frauvižn.⁴ V této krátké epoše, zhruba do roku 1828, odešlo do Banátu na 1700 rodin.⁵ Do Gerníku odcházeli kolonisté celkem ze čtyř českých měst – z Loun, Zbirohu, Stochova a Skutče, ale odcházela i celá řada vesničanů. Nejvíce lidí odešlo z Hromnic u Plzně, z Pece (okres Domažlice) či z Dolína u Kladna. Již k roku 1830 měl Gerník 469 obyvatel, což je více než v současnosti.

Gerník trpěl zpočátku absencí českého kněze, z toho důvodu byl v Hradci Králové vypsán konkurs na nového kněze. Konkurs, do něhož se přihlásilo osm kněží, vyhrál František Unzeitig. Ten byl v roce 1848 oficiálně jmenován gernickým knězem, ovšem kvůli událostem z roku 1848 se převzetí farnosti odložilo na rok 1850. O dva roky později se

² GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4. s. 33.

³ Viz příloha č. 1

⁴ Obec Frauvižn, stejně jako Svatá Alžběta, brzy po založení zanikla. Konkrétně obec Frauvižn byla zatopena.

⁵ ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky*. Plzeň: Diecézní charita Plzeň, 1997. s. 4-6.

podářilo prosadit výstavbu kamenné budovy školy. Stavba byla téhož roku díky tamním obyvatelům dokončena, ovšem ryze ke svým účelům sloužila až od roku 1858, neboť do té doby budova sloužila jako modlitebna ke cti sv. Jana Nepomuckého, dokud nebyl vystavěn kostel. Základní kámen kostela⁶ byl položen 26. 9. 1856. Novému kostelu, jenž měl být zasvěcen Janu Nepomuckému, daroval následujícího roku tehdejší kardinál a pražský arcibiskup Bedřich Schwarzenberg⁷ kříž s ostatky sv. Jana Nepomuckého. Skvostné gernické varhany byly prací Václava Vocelny, dokonce na ně přispěl i bývalý císař Ferdinand I. Kostel byl slavnostně vysvěcen 17. října 1858.⁸

Od roku 1861 procházel Banát částečnou maďarizací, neboť byl připojen k Uhersku vyjma jeho vojenské hranice – ta připadla k Uhersku roku 1873. Z tohoto důvodu se dalších kolonizačních činností ujala uherská vláda. Ohrožení české identity maďarizací bylo utnuto Trianonskou smlouvou ze 4. června 1920, kdy část Banátu definitivně připadla Rumunskému království.⁹ Zde dochází k jistému paradoxu. Původní migranti přesídlili v rámci jednoho státního útvaru, samozřejmě za předpokladu, že nebudeme nahlížet na události z roku 1867 tak, že byl utvořen nový státní celek. První čeští a němečtí kolonizátoři Banátu z dvacátých let 19. století a následně další přistěhovalci, kteří na ně kontinuálně navázali, žili a umírali v rámci Rakouského císařství, respektive Rakouska-Uherska. Přestože byli čeští krajané z Banátu součástí Rumunska pouhých zhruba 25 až 30 let, v případě první poválečné vlny navrátilců do Československa, či 70 let v případě druhé vlny v 90. letech, byli v českém prostoru po svém návratu mnohdy hanlivě označováni za Rumuny.

⁶ Viz příloha č. 2

⁷ Bedřich Jan Josef Celestin kardinál kníže Schwarzenberg byl od roku 1833 arcibiskupem salcburským a od roku 1850 biskupem pražským. Jeho významným činem bylo zapříčinění se o dostavbu Katedrály svatého Víta, Václava a Vojtěcha.

⁸ SVOBODA, Jaroslav. Gerník v letech 1826-1949. *Jedenáct kapitol z historie největší české vesnice v dnešním Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2004. ISBN 973-8324-46-7. s. 11-23.

⁹ SVOBODA, Jiří. *Česká menšina v Rumunsku*. Sdružení Banát 1999. Počet stran. Češi na Balkáně. s. 4.

2 POSTAVENÍ BANÁTSKÝCH ČECHŮ V OBCI GERNÍK PŘED REEMIGRACÍ PO ROCE 1989

2.1 PRVOTNÍ EMIGRACE PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Otázka znovuosídlení po druhé světové válce, zvláště pohraničních oblastí, se týkala také československých krajanů žijících v Rumunsku. Dne 10. 8. 1945 vešel v platnost a v účinnost Ústavní dekret presidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské.¹⁰ Hlavní myšlenkou odsunu Němců a Maďarů, vymezených v rámci výše zmíněného dekretu, bylo změnit etnické uspořádání obyvatel v pohraničních oblastech. Tyto oblasti měly být nově osídleny československými krajany ze zahraničí, již se usadili trvale v zahraničí do roku 1938. V rámci realizace tohoto projektu bylo zapotřebí uzavřít sérii smluv se státy, kde se československé menšiny nacházely. Původně se počítalo s daleko vyššími kvótami ze zemí Rumunska a Jugoslávie, ty však nechtěly ztratit své nositele kvality v oblasti hospodářství, jež bylo po válce zapotřebí obnovit.¹¹ V roce 1946 byl zřízen odbor při ministerstvu práce a sociální péče mající na starosti otázku reemigrace.¹²

Důkazem takových jednání je vládní návrh předložený parlamentu k souhlasu, týkající se dohody mezi Československou republikou a královstvím Rumunským o přesunu osob české a slovenské národnosti.¹³ Diplomatický proces mezi Československem a Rumunskem provázela zdoluhavá jednání a také problém s nedostatkem vlaků v poválečném Československu. Podmínky se zhoršily roku 1946, kdy se ministerstvo práce a sociální péče vyslovalo o potřebě pouhé námezdní síly v oblasti zemědělství a průmyslu. Původní nabídka z roku 1945, slibující takové sociální podmínky, jaké měli krajané v Rumunsku, se rázem proměnila v to, že pouze některým bude přidělena půda, ale nikomu živnost. Následná zpráva z téhož roku upřesnila podmínky k přijetí s tím, že větší pravděpodobnost k reemigraci do poválečné republiky budou mít ti, kdo by byli ochotni pracovat

¹⁰ 33/1945 Sb. Ústavní dekret presidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti něm.... Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 13.02.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33>.

¹¹ HEROLDOVÁ, Iva. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po 2. světové válce*. Češi v cizině. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze. 1986, 1, 153-164.

¹² HEROLDOVÁ, Iva. *Reemigrace po 2. světové válce*. Češi v cizině. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze. 1992, 6, 43-47.

¹³ Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. Copyright © [cit. 14.02.2019]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t0158_00.htm

v námezdním poměru v oblasti zemědělství, průmyslu či lesnictví.¹⁴ Nábor do námezdního poměru řídilo ministerstvo práce a sociální péče, přijímání imigrantů do oblasti zemědělství mělo na starosti ministerstvo zemědělství. Právě do této oblasti spadala většina reemigrantů z Rumunska, kteří se mimo jiné angažovali také v oblasti lesnictví.¹⁵

Reemigrace probíhala od května 1945 a trvala do roku 1950, kdy dorazily poslední vlakové transporty z Bulharska. Největšími skupinami mířícími na československé území v letech 1945 až 1950 byli volyňští Češi a Češi a Slováci z Rumunska.¹⁶ Banátští Češi si svoji krajanskou příslušnost připomínali i díky gramofonovým deskám českých interpretů, jež se do Rumunska dovážely, ale také díky vysílání Československého rozhlasu. Odhaduje se, že v poválečném období odešla z Banátu 1/3 obyvatel. V součtu se přihlásilo k emigraci na 7 952 osob. Noví navrátilci si mohli s sebou vzít pouze osobní svršky, nutné domácí náčiní, část nábytku a zásobu potravin. Jejich převoz probíhal od roku 1947 do roku 1949. Lidé byli převáženi nákladními auty k Dunaji a odtud převezeni do sběrného střediska v městě Orșova. Odtud směřovaly vlakové transporty přes Maďarsko a Slovensko do Československa. Většina imigrantů byla převezena do Chebu, kde fungoval sběrný tábor, v němž přistěhovalci pobývali, dokud si nenalezli zaměstnání. Avšak většina krajanů zůstala na Chebsku, neboť zde našli uplatnění v chebské továrně ES-KA. Vzhledem k tomu, že pracovní příležitost skýtal také statek ve Vildštejně,¹⁷ odešla podstatná část sem. Tímto započala éra osidlování chebského prostoru, primárně však Skalné, která eskalovalo po roce 1990, kdy druhá vlna banátských přistěhovalců navázala na vlnu předešlou.¹⁸

2.2 BĚRĀGANSKÝ ODSUN

V roce 1947 se v Rumunsku dostala k moci Rumunská komunistická strana, která v průběhu 50. a 60. let po vzoru Sovětského svazu odstartovala hromadné odsuny do stepí Běřāganu vyznačujícími se minimálním osídlením a zaostalostí. Deportace, provedené na základě plánu vypracovaného státní bezpečností, se týkaly zhruba 40 230 osob z Banátu a Olténie.

¹⁴ HEROLDOVÁ, Iva. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po 2. světové válce*. Češi v cizině. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze. 1986, 1, 153-164.

¹⁵ HEROLDOVÁ, Iva. *Reemigrace po druhé světové válce*. Češi v cizině. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze. 1992, ISBN 80-85010-48-8. 43-47

¹⁶ HEROLDOVÁ, Iva. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po 2. světové válce*. Češi v cizině. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze. 1986, ISBN 80-85010-48-8. 153-164.

¹⁷ Město Skalné neslo do roku 1950 název Vildštejn podle zdejšího románského hradu.

¹⁸ ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky*. Plzeň: Diecézní charita Plzeň, 1997. s. 18-20.

Mezi osobami byli Rumuni, Srbové, Besarabané, Makedonci, Němci, Židé a také Češi z rumunského Banátu. Deportovaní byli rozděleni do několika skupin: „titovci“, „kulaci“, „hospodští“, „nepřátelé režimu“ atd.

V jižním Banátu odstartovaly deportace v noci 16. června 1951 dle již předem zhotovených seznamů. Komunistická strana chtěla předejít bouřím obyvatel, proto se před samotnou událostí rozšířila zpráva, že je na spadnutí válka se Srby, a obyvatelé na hranicích se tak musí přestěhovat. Proces odsunu probíhal podle předem připraveného scénáře. Nepohodlné osoby byly zpraveny o tom, že si musí do pár hodin sbalit zavazadla, poté byly převezeny vojenskými nákladními auty na nejbližší nádraží, odkud byly ve vlacích deportovány na bărăganskou step.

Ve stejném duchu probíhala deportace i v banátských oblastech. Na Gerníku se v noci 16. června 1951 objevili tzv. milicáni (příslušníci milice), kteří nařídili čtyřem katolickým rodinám v celkovém počtu 15 osob, aby si neprodleně sbalily věci a do několika hodin opustily dům. Tyto rodiny (Němečkoví, Merhautovi, Bradáčovi, Cizlerovi) se za doprovodu ozbrojených sil odebraly do vsi Gornea, kde byl předem zřízen provizorní tábor, kam byli deportováni občané z vedlejších vesnic. Na konci transportu byli deportovaní vysazeni v pusté krajině, kde byly zatlučené kůly do země. U každého kůlu byla rodina zastavena s tím, že se jedná o místo pro jejich budoucí dům. V těchto místech začala vznikat nová obec Iezeru. Stěny domů se obvykle stavěly z truploviny a střechy z rákosu. Vysvobození přesídlenců přišlo až v roce 1955, když ministerstvo vnitra svolilo k jejich opětovnému návratu do svých rodných obcí. Navrátilí se rodiny ovšem svá obydlí našly v dezolátním stavu.¹⁹

2.3 HOSPODÁŘSKÝ ŽIVOT GERNIČANŮ

2.3.1 GEOGRAFICKÁ POLOHA OBCE

Základní problémem sociálního či hospodářského statusu banátských Čechů v Banátu byla distance mezi obcemi, založenými Čechy. Obce se totiž nachází v jižní části župy²⁰ Caraș-Severin, kam dosahají výběžky karpatského pohoří. Ve vzdálenosti necelých 20 kilometrů od Gerníku teče řeka Dunaj v nadmořské výšce cca 70 m. n. m., zatímco okolní krajina se

¹⁹ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4. s. 121-124.

²⁰ Území rumunského státu je tvořeno celkem ze 41 žup a hlavního města Bukurešť. Župy, zavedeny podle vzoru francouzských departementů v 19. století, představují nejvyšší územně-správní jednotky. Hlavním městem župy Caraș-Severin je město Reșice.

zvedá do masivních výšek dosahujících až 700 m. n. m. České vesnice zde vznikaly ve velmi těžce dostupných místech, jelikož bylo celé toto horské prostředí od dob prvních kolonizátorů silně prorostlé hustými lesy, v nichž převažovaly habry a buky. Tyto pralesy mírného podnebí musely být zčásti vykáceny, aby zde mohly vzniknout první osady. Konkrétně vesnice Gerník je charakteristická četnými skalisky a jeskyněmi nacházejícími se v okolí.²¹ Jednou z takovýchto dominant je dodnes používaná vodní mlýnice „U Petra“, lemovaná horskými lesnatými hřebeny.²²

Obce jako Gerník, Rovensko či Svatá Helena se od svého založení potýkaly s nedostatkem vody, způsobeným vápencovým podložím, na němž byly vystavěny. Tato vápencová podloží v podstatě nezadržují vodu nad povrchem a voda jimi prosakuje. Některé obce se s tímto problémem dokázaly vyrovnat, ovšem jedná se o stále aktuální problém. Někteří obyvatelé se museli stěhovat do vhodnějších nižších míst, avšak vesnice Svatá Alžběta²³ kvůli nedostatku vody již po 27 letech od svého založení (1820) zanikla. Pro hospodaření na Gerníku je ve spojitosti s krasovou krajinou typický výraz „jáma,“ zahrnující škarpová pole a závrtvy, jež značně ztěžují místní hospodářské podmínky.

2.3.2 HOSPODÁŘSTVÍ V OBDOBÍ SOCIALISMU

Hospodářská krize v zemědělském sektoru započala rokem 1947. Země se teprve vzpamatovávala z válečného konfliktu, navíc byl tento rok velmi neúrodný. Přestože je oblast českých vesnic hojná na sněhové srážky, byl zima 1946/1947 velmi suchá, navíc následovala po velmi teplém létu, vyznačujícím se abnormálním srážkovým deficitem.²⁴

V roce 1958 vznikla v českých vesnicích zemědělská družstva (tovarisie),²⁵ jejichž členové odevzdávali daně v naturáliích. V praxi to vypadalo tak, že padesát až sedmdesát procent vlastněné půdy bylo „odevzdáno“ do družstva a z této půdy se odevzdávaly státu předepsané kvóty v podobě zemědělských produktů. Co se týče zbylých procent, ta se dělila dále mezi jednotlivé členy družstva. Naprosto neefektivní způsob družstevního hospodaření,

²¹ Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě [online]. Copyright © [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html?fbclid=IwAR2p53C6dzyKjgGK0d9d8wvvpdi_5fq8SuILO9

²² Za Čechy do rumunského Banátu. Drsný život v srdci kouzelné přírody. [online]. Copyright © [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: https://cestovani.idnes.cz/rumunsky-banat-a-cesti-krajane-dew-/kolem-sveta.aspx?c=A120904_111811_kolem-sveta_tom

²³ Území, kde se kdysi nacházela vesnice Svatá Alžběta, je dnes pokryto převážně švestkovými osadami. Tato bývalá obec se nachází ve vzdálenosti zhruba 30 minut od obce Gerník.

²⁴ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVÁČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 23–24.

²⁵ Gesce považuje za rok vzniku zemědělských družstev rok 1960.

během něhož občané v Rumunsku strádali, což se mimo jiné projevilo na svatebních hostinách, které se ani během tohoto období nekonaly, trval pouhé tři roky.

Nejpomaleji se rozvíjejícím sektorem hospodářství na Gerníku byly bezesporu polní práce, což lze názorně demonstrovat na systému, jakým se polnosti obhospodařovaly. Na počátku 19. století, kdy první osadníci opouštěli svá rodná místa a odcházeli do Banátu, se začal ujímat v českých zemích nový střídavý systém postupně nahrazující zastaralý úhorový systém. V Banátu se však uplatňoval systém dle majitele polnosti, proto se často stávalo, že byl úhorový systém užíván ještě během Ceaușescova režimu. Přestože se Rumunsko vyznačovalo svojí silnou pozicí na trhu se stroji, byly banátské obce zcela od těchto inovativních možností odříznuty, tudíž obdělávání půdy, konkrétně orání, bylo stále otázkou pluhu či rouchadla, taženým koňským nebo dobytčím potahem. K následnému kypření půdy se užívalo motyky.²⁶

Primárními surovinami pěstovanými gernickými sedláky byly a dodnes zůstávají obiloviny, brambory a kukuřice. Mezi obilovinami zaujaly nejpřednější místa pšenice, kukuřice, oves či ječmen. V počátcích kolonizace a i během 20. století se ještě pěstovalo hojně žito, dnes však se od této plodiny ustoupilo. Tmavý žitný chléb byl tak nahrazen bílým pšeničným chlebem. Největším pěstitelem obilí byl mezi jednotlivými českými obcemi Gerník, což přímo reflektuje německý a maďarský název obce Gerník (Weitzen = búzá = pšenice).²⁷ Z luštěnin se nejvíce ujal fazole, ovšem míra jejich pěstování zdaleka nedosahuje míry obilovin.

2.3.3 ZEMĚDĚLSKÝ ROK

Za počátek zemědělského roku lze považovat přelom března a dubna, kdy se zasívala semena ovesa a jarního ječmene, či ještě podzim, kdy se sázela hlavně pšenice či podzimní ječmen. V dubnu se zasadily také základní plodiny jako brambory či kukuřice. Forma rozsévání se v rámci obcí lehce lišila. Na Gerníku se ujal rozsévání za pomoci zástěry zavlečené za krk. Ze zástěry se semena rozhazovala do brázd, které před ženou (zpravidla se jednalo o ženu) utvářel muž za pomoci koně a pluhu.²⁸ Oves se však neujal jako pochutina pro lidskou společnost, nýbrž se ujal jako krmivo pro koně. Nevhodné podmínky dané díky nerovnému povrchu polí se projevily také na pěstování vinné révy, jež se pěstovala v minimální míře

²⁶ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

²⁷ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4. s. 133.

²⁸ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

pouze na Gerníku či na Svaté Heleně.²⁹ Vinná réva sloužila jako zdroj k domácí výrobě vína, jehož kapacita v domácnostech dosahovala bez problému i 500 litrů.³⁰

Své silné zastoupení v banátském hospodářství měla kukuřice, jejíž sklizeň nastala po žních. Kukuřice, z níž se využívaly všechny její části, měla totiž všeobecné uplatnění jak pro člověka, tak i pro hospodářský dobytek. Pro krmivo hospodářských zvířat (prasata, dobytek) se nejprve láme klas (tzv. palice). Pro uskladňování palic se využívaly tzv. hambary, což byla střechou pokrytá stavba stojící ve vnitřním či zadním dvoře. V 60. letech se užívaly i hambary v podobě roubených staveb. Slupky z palic posloužily jako další krmivo pro chovaný dobytek či prasata.³¹

Pěstování kukuřice však vyžadovalo vyšší míru práce, nežli tomu bylo u ostatních zemědělských plodin. Zhruba měsíc po zasazení se musela kukuřice, rostlina po rostlině, okopávat, aby ji nepřerostla tráva. Zhruba za dva až tři týdny se celý proces znovu zopakoval s tím, že se navíc kukuřice „protrhávala,“ což znamená, že se vytrhávaly nadbytečné kusy kukuřice narušující obvyklou vzdálenost třiceti centimetrů mezi jednotlivými rostlinami. Takto nahuštěná plodina by měla problém se vzejitím klasu. V oblasti zemědělství nebylo zvykem užívat chemického ošetření. Toho se začalo hojně využívat v období po roce 1989, kdy se dominantním hnojivem stal ledek.³²

Zhruba v polovině června či na počátku července se začíná se sklizením sena. Pro klasický zemědělský rok banátských občanů je tzv. senoseč stejně důležitou hospodářskou událostí jako žně, avšak v hospodářsky zaostalé krajině byla taková aktivita běžně prováděna pouze za pomoci kosy, dále širokých (nejčastěji dřevěných) hrábí a vidlí. O obracení sena se staraly převážně ženy. Za vozy, nejčastěji byly užívány žebříňáky, byli zapřaženi koně, ale mohl se užívat také kravský potah.

Pravděpodobně nejvýznamnější událostí hospodářského roku byly žně, které se obvykle konaly během druhé poloviny července či během první poloviny srpna. Během komunistického režimu byly zcela otázkou ručních prací. Muži k sekání obiloviny používali hrabiční kosa, jež se například v českých zemích nepoužívaly od poloviny 20. století, ženy dokonce žaly srpem.

²⁹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

³⁰ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

³¹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

³² Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

Chov hospodářských zvířat představoval vedle polních prací hlavní složku hospodářského života Gerničanů. V tzv. „domácnostech“ se chovaly především krávy určené pro mléčnou produkci, ale také koně, jejichž uplatnění bylo hlavně za pluhem.³³ Usedlosti obvykle disponovaly dvěma až třemi koňmi, ve stejném počtu kravami, prasaty a ovce. Běžně rodiny vlastnily drobnější zvěř jako slepice, husy, krůty či králíky.³⁴

Primární místo však mezi všemi zvířaty zaujala kráva jako primární zdroj mléčných produktů. Pokud se rodina chtěla stát po hospodářské stránce efektivní, měla na svém statku minimálně jednu krávu. Jelikož byly domácnosti často odkázány pouze na produkty, jež si samy obstaraly, ukázala se být právě kráva ideálním hospodářským zvířetem, neboť vyžaduje minimální finanční nároky.³⁵ Bylo zvykem ráno zvěř nakrmit tuluzinou, což byla směs kukuřičného košťálu. Poté následovalo s časovým rozpětím jedné hodiny dojení, ovšem díky nerozvinutému zemědělskému sektoru probíhalo ručně. Po dojení se odvedly krávy k napajedlu (tzv. žlaby) a následně na pastvu.³⁶ V českých obcích Banátu, jako tomu bylo například ve Svaté Heleně, se ujala myšlenka pastýře, jemuž majitelé dobytka peněžitě zaplatili za jeho službu.³⁷ Na Gerníku se však otázka pastvy řešila formou vytvoření uskupení několika rodin, obvykle se jednalo o deset až patnáct rodin, jež daly dohromady svá stáda. Ta pásli vždy člen jedné z rodin s tím, že následujícího dne byl vystřídán členem další rodiny z uskupení.³⁸

2.4 REVOLUCE V RUMUNSKU JAKO PŘEDPOKLAD K NÁVRATU DO ČESKÉ REPUBLIKY

Nicolae Ceaușescu se chopil moci v roce 1965, když navázal na předešlou vládu G. G. Deje. První léta jeho vlády byla spjata s liberálními reformami, jež si kladly za cíl zvýšit úroveň rumunského exportu a utvořit z Rumunska nový konkurenceschopný stát na světovém obchodním trhu. Realita však byla zcela jiná. Rumunské výrobky, jejichž kvalita nedosahovala úrovně konkurenčních produktů, nenašly své místo na evropském trhu, a tak se export obrátil převážně na africké a asijské země. Ceaușescova liberální léta, během nichž se mimo jiné vyslovil proti vpádu vojsk varšavské smlouvy do Československa, skončila

³³ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

³⁴ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

³⁵ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

³⁶ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

³⁷ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1. s. 24–31.

³⁸ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

kolem roku 1971, kdy rumunský prezident absolvoval státní cestu do Číny a Severní Korey. Ideální obraz prezidenta, jenž pomocí liberálních reforem vyvede Rumunsko z neuspokojivé hospodářské situace, se rozplynul. Ceaușescu kolem sebe vybudoval kult osobnosti, ale hlavně během 70. a 80. let postupně přivedl Rumunsko na pokraj ekonomického kolapsu. Situace eskalovala v 80. letech během výstavby nového Paláce republiky v Bukurešti, zatímco se občané potýkali s nedostatkem potravin a s omezenými dodávkami elektřiny.³⁹

40

Na podzim roku 1989 dosáhla nespokojenost obyvatel obrovských rozměrů. Náznaky revoluce započaly v polovině prosince 1989 v Temešváru kolem kněze maďarského původu Lászla Tókése. První náznak nespokojenosti byl však brutálně potlačen 16. prosince. Během 48 hodin se Temešvár proměnil v bojiště a ve městě byl vyhlášen výjimečný stav. Ceaușescu byl tou dobou na státní cestě v Íránu a jeho reakcí na hrozící situaci bylo svolání shromáždění lidu. To se za účasti vysokých státníků konalo 21. prosince 1989 na Palácovém náměstí v Bukurešti. Místo mělo svůj specifický význam, neboť zde prezident poprvé triumfálně promluvil k rumunskému lidu. Ceaușescu začal svůj projev tradičním poděkováním z balkónu paláce, během něhož se však hlasitě ozýval nespokojený dav. Ceaușescu očividně s takovou reakcí nepočítal a poté, co vzal dav palác útokem, byl nucen odletět z místa soukromou helikoptérou. Bezprostředně po odletu vznikla prozatímní vláda. Mezitím v ulicích Bukurešti bojovali revoluční tábory a přívrženci starého režimu. Ceaușescovi se však nepodařilo uprchnout daleko. Společně se svojí ženou Elenou byl zatčen a souzen tribunálem. Ten jej společně s jeho ženou 22. prosince po krátkém soudu, během něhož byli oba mimo jiné shledáni vinnými ze zničení rumunského hospodářství, odsoudil k trestu smrti. Následně se moci se v Rumunsku chopili bývalí komunisté kolem Iona Iliesca, Sám Ion Iliescu se také stal následujícího roku novým rumunským prezidentem.⁴¹

³⁹ TREPTOW, Kurt W. *Dějiny Rumunska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-348-7. s. 359–368.

⁴⁰ CABADA, Ladislav a Markéta KOLARČÍKOVÁ. *Balkánské komunismy*. Praha: Libri, 2016. ISBN 978-80-7277-556-9. s. 79.

⁴¹ *Král komunismu: Okázalost a pompa Nicolae Ceaușescu* [King of Communism: The Pomp & Pageantry of Nicolae Ceaușescu] [film]. Režie Ben LEWIS. Velká Británie, 2002.

3 FÁZE PRVNÍ – REPATRIACE A STŘET DVOU ODLIŠNÝCH KULTUR

3.1 PROBLEMATIKA USAZENÍ REEMIGRANTŮ NA ZÁPADĚ ČECH

3.1.1 PROCES REEMIGRACE PRVNÍCH PŘISTĚHOVALECKÝCH RODIN PO ROCE 1990

Již od počátku roku 1990 přijížděli do Čech jednotlivci a celé rodiny se statutem českých krajanů z Rumunska, ovšem ve skutečnosti se jednalo o příslušníky romského etnika či o představitele tzv. Securitate, tedy rumunské tajné policie. Tyto dvě rozsáhlé skupiny hledaly ochranu před politickou situací panující v Rumunsku a také před tíživou situací vyvolanou nedostatkem potravin v hospodářsky rozvrácené zemi. Zároveň s nimi přicestovali i první čeští krajané z Rumunska, ti však okamžitě mířili ke svým příbuzným.⁴²

Od roku 1990 hrál svoji roli také Demokratický svaz Slovákov a Čechov v Rumunsku⁴³, vedoucí jednání s rumunskou vládou o možnostech přesídlení řady nadaných studentů z Banátu do Československa, pro něž se vymezila místa na vysokých školách v Praze, v Olomouci a v Brně.

Nová a zdaleka početnější vlna přišla v roce 1992. Většina imigrantů přicházela oficiálně na konkrétně stanovenou dobu, bylo však zřejmé, že jejich cílem bylo zůstat na území Československa. Tato nová vlna disponovala specifickým charakterem. Obě země, Československo i Rumunsko, prodělaly v nedávné době výrazné politické změny a nenavázaly žádná jednání o podpoře imigrace do Československa, jako tomu bylo po druhé světové válce. Z tohoto hlediska se nově příchozí mohli spolehnout pouze na vlastní schopnosti a jejich transfer měl v podstatě individuální charakter⁴⁴.

3.1.2 ÚKONY SPOJENÉ S ODCHODEM NA PŘÍKLADU VÁCLAVA MERHAUTA

Tradiční gernický systém dědictví polností narážel během kulminace obyvatelstva v obci na nedostatek zemědělské plochy. Bylo zvykem, že se pole dále parcelovalo mezi všechny potomky rodiny, což mělo za následek postupné disponování s čím dál tím menší

⁴² Na počátku devadesátých let, rozumí se zhruba do roku 1993, mířily vlny reemigrantů z Banátu primárně na území Chebska.

⁴³ Demokratický svaz Slovákov a Slovákov v Rumunsku vznikl 4. ledna 1990 v sedmihradském městě Nădlac. Svaz si klade za cíl zachovat kulturní svébytnost Čechů a Slováků v Rumunsku a zároveň podporovat její rozvoj. Od roku 2006 je lídrem uskupení Adrian Miroslav Merka.

⁴⁴ SECKÁ, Milena. *Migrace Čechů z Rumunska do České republiky (bývalé ČSFR) a vývojové aspekty jejich adaptačního procesu*. Český lid. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1993, ISSN 0009-0794. s. 177-178.

zemědělskou plochou. Tento problém se stal jedním z hlavních důvodů odchodu českých krajanů do Československa, respektive České republiky. Jinak tomu nebylo u rodiny Merhautových, kde se během pouhých několika dnů rozhodlo o tak závažné otázce, jako je přesunu do západočeského prostoru. Pro první emigranty z Banátu byl odchod „ze dne na den“ běžným jevem.

Původním záměrem rodiny Merhautových byl odchod Václava Merhauta, zatímco by jeho žena Kateřina zůstala v Rumunsku a čekala by na další pokyny. Vzhledem k tomu, že rodina vlastnila hospodářská zvířata a právě probíhalo období sklizně, setrval v obci Václav Merhaut se svojí dvanáctiletou dcerou Kateřinou. Narychlo se musela vyvršit pšenice, aby měla rodina dostatek peněz na cestu. Po odchodu Kateřiny Merhautové však zbyla spousta práce. V první řadě bylo zapotřebí sklidit oves, kukuřici a brambory. Právě rok 1993 byl velice bohatý na úrodu brambor. Brambory se naložily na vůz a jely se prodat na trh do Nové Moldavy. Kvůli procesu stěhování začala sklizeň brambor dříve než u ostatních rodin a z toho důvodu byl na trhu o tuto plodinu velký zájem. Za prodej inkasoval pan Merhaut zhruba 700 marek.

Jak již bylo zmíněno, v Banátu se pěstovala v menší míře vinná réva, kterou bylo zapotřebí za pomoci dalších osob sklidit. Bolestivou kapitolou byl pro řadu reemigrantů prodej hospodářské zvěře – zvláště koní, k nimž si muži od útlého věku vytvářeli silný vztah. Na svátek sv. Václava se pan Merhaut odebral se svými koňmi na gernický trh, konající se tradičně u pramene. O koně, jelikož stále tvořili hlavní tažnou sílu, byl obrovský zájem. Nakonec prodal dva koně – Rózu a Vilmu, což byla tradiční jména pro kobyly. Kromě koní se prodávala také prasata a další drobná zvěř. Přestože byla kráva jedním z nejdůležitějších hospodářských zvířat, bylo velice obtížné ji prodat. Proto s nimi Václav Merhaut zamířil do obce Sasca Montană. Mimo jiné fungoval další trh s dobyt看kem v obci Răcășdia. Ta byla známá tím, že lidem nabízela práci – kydání hnoje, za což byli dotyční odměňováni v naturáliích.⁴⁵

3.1.3 USAZENÍ NA CHEBSKU OČIMA RODINY BOUDOVÝCH

První tendence k přesunu do České republiky, zejména do oblasti Chebska, kde se primárně usazovali imigranti po druhé světové válce, se objevovaly bezprostředně po roce 1990. V první fázi se však odebíraly do země svých předků jednotlivci. Ještě před rokem 1993 se

⁴⁵ Interview s Václavem MERHAUTEM. Český reemigrant z Banátu. Červený Hrádek 9. 3. 2019.

na západ Čech odebrala rodina Špiclova s hlavním cílem dosáhnout kvalitního vzdělání. Jejich další setrvání v Československu bylo však nejisté.

První rodinou, jež se postarala o rozmach stěhování z Banátu do Československa, byla rodina Boudových.⁴⁶ Ti se v roce 1991 odjeli podívat do tehdejšího Československa, konkrétně do Skalné, jelikož zde měli vzdáleného příbuzného. Tehdy jim blízký rodinný příslušník (jistý Bouda ze Žírovic) nabídl, že pokud by měli zájem o byt na západě Čech, mohl by jim ho obstarat. Situace však byla na počátku 90. let komplikovaná, jelikož se byty běžně neprodávaly. Obvykle se nacházely ve vlastnictví zemědělských družstev či státních statků. Ty posléze byty přidělovaly svým zaměstnancům. Ukázán jim byl konkrétně dům v Třebeni, ten však byl již zamluven pro rodinu ze Svaté Heleny. Boudovi se opět navrátili do Banátu, ovšem již následujícího roku byli kontaktováni z Čech s informací, že dotyčná rodina se do domu v Třebeni nepřestěhuje. Rázem byli Boudovi postaveni před obtížné rozhodnutí, protože by se museli do České republiky vydat do tří dnů, což byla podmínka k zisku vytouženého domu. Situace byla o to více hektičtější, když děti, Anna Božena a Josef, onemocněly lehčí formou černého kašle.

Za této situace se rodina v roce 1992, ovšem bez dětí, vypravila na Chebsko. O děti se mezitím měla postarat jejich babička. Berme v potaz, že Anně Boženě byly necelé dva roky a v Banátu samozřejmě nebyl nikdo instruován o separační úzkosti dítěte. Manželé byli odvezeni rodinným příslušníkem do Temešváru, odkud je odvezl vlak do Prahy. Pro obdobné transporty bylo zvykem, že si emigranti odváželi s sebou skutečné pytle plné základních potřeb. Situace využili i občané Gerníku, kteří po nich posílali příbuzným do Čech různé předměty. Jak je zřejmé, podobný přesun s takovým množstvím „zavazadel“ nebyl jednoduchý, a proto se zavazadla převážela z Prahy na Chebsko vícekrát, zatímco je v Praze hlídala paní Boudová. První tři dny přebývali noví přistěhovalci v Horní Vsi⁴⁷ a až poté se mohli přesunout do svého nového domova v Třebeni.

Velice těžko si lze představit, jak těžké byly pro manžele týdny bez dětí. Téměř každá rodina se v prvních měsících potýkala s myšlenkou, zdali by nebylo moudřejší vrátit se zpět do své rodné vesnice. Tato tendence se hlavně objevovala u rodin, jejichž majetek v Rumunsku byl minimální a které těžce sháněly práci. Boudovi však měli v rámci možností skvělé postavení a možnosti. Josefína pracovala jako učitelka v tamní škole, její muž pro změnu na úřadě. V rozhovoru se manželé přiznali, že si jednoho dne sedli na balkoně a tázali

⁴⁶ Viz příloha č. 3

⁴⁷ Horní Ves je místní část obce Třebeň a k roku 2011 zde žilo 11 obyvatel.

se sami sebe, zdali měli toto zapotřebí. Ve prospěch setrvání v České republice rozhodl i faktor vzdělání jejich dětí. Rodiny navíc trpěly velkou separací a mnohdy vzpomínaly na to, jak přišly o kontakt se svými blízkými v Rumunsku. Jak již bylo zmíněno výše, podmínkou k získání bytu bylo přijetí pracovního poměru v příslušném zemědělském družstvu. Přestože na Gerníku vlastnila de facto každá rodina polnost a děti zde pracovaly již od útlého věku, nebyla práce v zemědělských družstev pro každého vhodná. Josefina Boudová setrvala v zemědělském družstvu sedm měsíců. V dnešní době se na Plzeňsku a Chebsku nachází stále řada reemigrantů, kteří v tomto sektoru setrvali. Vzhledem k tomu, že Boudovi představovali jednu z prvních reemigrantských rodin na Chebsku, uchýlovali se k nim další imigranti z Banátu hledající v českém prostředí lepší život, dokud nenalezli zaměstnání a vlastní bydlení.

V roce 1993 se Boudovi vydali na Gerník, kde mimo jiné potkali Kateřinu Merhautovou. V těchto dnech se začal psát další životní příběh nastíněný v následující kapitole.⁴⁸

3.1.4 USAZENÍ NA PLZEŇSKU OČIMA RODINY GLAZEROVÝCH

Jak jsem se již zmínil v předešlé kapitole, první rodiny se z Gerníku odebíraly převážně na Chebsko, čímž se navazovalo na první poválečnou vlnu přistěhovalců. Plzeňsko zůstávalo prozatím novou generací nedotčeno. Situace v Banátu se začala komplikovat po hospodářské stránce v roce 1993, kdy se vlivem extrémního sucha téměř neurodilo. Za této svízelné situace se rozhodla rodina Merhautů pro cestu do České republiky spolu se svými dcerami a jejich muži. Prvotním cílem bylo nejprve zmapovat podmínky panující v české zemi, což znamenalo primárně obstarat zaměstnání a bydlení. Za předpokladu, že by se tak nestalo, navrátily by se rodiny zpět a pokračovaly nadále ve svém životě.

Vzhledem k tomu, že si dotyční chtěli ponechat zadní vrátka pro případný návrat, neodešli do České republiky všichni členové rodin. Jednou z dcer Kateřiny Merhautové, hlavní iniciátorky celého projektu, byla i Anna Glazerová, jejíž muž Josef byl zaměstnán jakožto hlídač. Aby nepřišel o svoji práci, byla nucena pracovat na stejné pozici místo něho. Navíc musel v obci zůstat i člen rodiny, jenž naložil s úrodou. Přívětivá nebyla ani otázka financí. Aby se Josef Glazer dostal do České republiky, musel prodat jednoho ze svých hřebců, za něhož utržil zhruba 200 marek.

Přibližně po týdenní přípravě, na konci července 1993, se do země svých předků odebrala Kateřina Merhautová, Karel Mašek a Josef Glazer. Ti se z Gerníku odebrali do

⁴⁸ Interview s rodinou BOUDOVÝCH. Čeští reemigranti po roce 1990. Třebeň 26. 12. 2018.

Nové Moldavy, kde přespali, a další den odjeli do Temešváru. Z Temešváru vedla cesta směrem k hraničnímu přechodu Nădlac, dále do Budapešti a odtud do Prahy. Podobnou cestu podstupovaly i další rodiny a zpravidla ji absolvovaly vlakem či autobusem. Noví přistěhovalci dorazili do Plzně na konci července a v prvních dnech pobývali u vzdálené příbuzné Karla Maška, imigrantky na Plzeňsko po druhé světové válce. Vzhledem k tomu, že byli vychováni v přísném katolickém prostředí, odebrali se v neděli na mši svatou do kostela Panny Marie Růžencové na Slovanech. Zde se po mši svaté poptávali farníků, zda by nevěděli o práci či ubytování. Ti je odkázali na místopředsedu zemědělského družstva v Červeném Hrádku Ing. Jiřího Lodra. Jednání probíhala velmi rychle a během několika dnů byli obeznámeni s jejich potencionálním zaměstnáním. Naskytla se i druhá možnost – zemědělské družstvo ve Štáhlavech. Rozhodnutí nakonec ovlivnila nabídka bydlení, neboť novým přistěhovalcům byla nabídnuta bytová budova v Kyšicích se statusem novostavby. Zhruba po dvou týdnech byla uspořádána Jiřím Lodrem sbírka v kostele, jež jim měla pomoci ve finanční tísní. Část peněz přidělených Josefu Glazerovi byla použita jako úhrada za dopravu jeho ženy Anny do Čech.

Vzhledem k tomu, že byl naplněn prvořadý cíl, tedy nalezení zaměstnání a ubytování, mohlo se přejít k přestěhování zbylých členů rodin. Ke komunikaci mezi rodinami zde a na Gerníku sloužil telegraf. Zprávy směřující na Gerník přicházely na obecní úřad, kde existovala funkce osoby obcházející domy s oznámením, že na ně čeká na obecním úřadě telegraf. Původně se měly odstěhovat obě dcery Kateřiny Merhautové, Anna Glazerová a Marie Mašková. Marie Mašková však byla již v pokročilém stádiu těhotenství, a navíc se zpět do Rumunska vrátil její muž Karel Mašek. Přesun Maškových se nakonec odložil o celý rok. Na cestu se tak vydala pouze Anna Glazerová se svojí tříletou dcerou Josefínou a bratrancem Josefem Štruncem. Cesta tradičně vedla do Nové Moldavy, odkud však cestovala autobusem přímo do Prahy. Vzhledem k tomu, že v této době proces reemigrace zesiloval, jezdily autobusy častěji a bez mezizastávek. Protože nebyl na cestu do Čech dostatek financí, byla zakoupena pro matku a dceru pouze jedna místenka. Na Gerníku navíc nebyly běžně dostupné pleny, ženy používaly hadrové pleny, a tak se stávalo, že děti při obdobných transportech vylučovaly moč přímo na matku.

Cesta se konala na konci srpna, tedy zhruba měsíc po průzkumné cestě. Přistěhovalci neměli s cestováním téměř žádnou zkušenost a s taxi službou neměli žádné zkušenosti, tudíž velice vřele přivítali pomoc pražských měšťanů při obstarání taxi. Celá cesta byla absolvována bez jakýchkoliv finančních prostředků, pouze s příslibem, že na konci cesty

bude osoba, která za dopravu zaplatí. Nadšení z nového domova bylo nesmírné, neboť jeho úroveň několikanásobně převyšovala gernické poměry. Anna Glazerová byla během několika dnů zaměstnána u zemědělského družstva v Červeném Hrádku. V roce 1993 se průměrná měsíční mzda v družstvu pohybovala kolem 4 000 Kč. Obvykle se začínalo na pozici u krav či u prasat. Vzhledem k tomu, že nikdo z členů rodin nevlastnil řidičské oprávnění, byli nuceni cestovat na jízdních kolech, přestože venku panovaly nepříznivé podmínky. Rodina vzpomíná na to, jak vyrazila se svými jízdními koly na půlnoční mši svatou za silného sněžení. Atmosféru prvních Vánoc zachytily snímky fotografa, což byl nesmírný luxus, jež si rodina mohla nově dovolit.⁴⁹ První měsíce byly ve znamení nesmírného progresu. Již v lednu roku 1994 si mohl Josef Glazer dovolit absolvovat autoškolu a následně v březnu bylo zakoupeno také první osobní vozidlo – Dacia 1310. Na tomto případě se dá reflektovat počáteční finanční proměna, neboť rodina přijížděla s minimálním finančním obnosem stačícím pouze na pokrytí nákladů na cestu a prvních dnů, ale za půl roku si již mohla dovolit automobil, jehož cena tehdy dosahovala 22 000 Kč.

Usazení se na Plzeňsku však přinášelo i své stinné stránky. Vzhledem k tomu, že se banátští imigranti koncentrovali převážně na Chebsku, bylo Plzeňsko pro nově příchozí rodiny místem opuštěným. Přistěhovalci se ve svých myšlenkách běžně vraceli na Gerník, zvláště během svátků, které se na Gerníku slavily bujaře, zde však nebylo s kým oslavovat. Proto se u řady rodin objevovala myšlenka návratu do Rumunska. Jinak tomu nebylo u rodiny Glazerových. Ti počítali s tím, že si rodina polepší po finanční stránce a za našetřené peníze si pořídí vysněný dům na Gerníku. Za zlomový okamžik se však dá považovat návštěva Gerníku na jaře roku 1994 při příležitosti svatby bratrance Anny Glazerové. Na povrch se skutečně prodrala realita konfrontace mezi „českým“ a „rumunským“ světem. Začalo být čím dál tím více zjevné, že návrat zpět do Rumunska by znamenal krok zpátky. K jak velkému obratu došlo, ukazuje vzpomínka Anny Glazerové. Ta ještě několik týdnů před cestou do Rumunska prohlašovala, že se její další potomek nenarodí na území České republiky – narodil se v České republice o rok později.

Cesta měla ve finále zcela opačný následek. Místo návratu jedné rodiny na Gerník se odstartovala éra odchodu řady rodin do Čech spatřujících razantní ekonomický růst emigrantských rodin. Banátští Češi představovali v prvních letech reemigrace velice silnou, pospolitou společnost. Dokud si daná rodina nenalezla zaměstnání a bydlení, pobývala u jedné z již usazených rodin. Krátce po události z jara 1994 se na Plzeňsko přestěhovala

⁴⁹ Viz příloha č. 4

rodina Šrámkových z Dolan, dále rodina Němečkových, Šrámkových ze Žichlic, Vrbových či Bradáčových z Chválenic.⁵⁰ V témže roce se navrátil i člen prvotní „průzkumné“ skupiny z roku 1993 – Karel Mašek spolu se svojí rodinou. Do Kyšic se přijeli podívat i matka a otec Josefa Glazera. Nakonec se do Čech po několika letech přestěhovala pouze Karolína Glazerová, neboť František Glazer v Rumunsku zemřel. Završením procesu reemigrace byl pro rodiny zisk trvalého pobytu, jenž zlepšoval postavení a podmínky repatriantů.⁵¹

3.1.5 PROCES ASIMILACE U ADOLESCENTŮ NA PŘÍKLADU KATEŘINY TUDOSA

Většina navrátilších se rodin odcházela do České republiky s batolaty, dětmi předškolního věku či bezdětná. Část však tvořily také rodiny, jejichž děti dosáhly adolescentního věku. Jedním z nich je i Kateřina Tudosa, rozená Merhautová. V roce 1993, tedy v době odchodu její rodiny do České republiky, jí bylo dvanáct let. Jak sama říká, v tomto věku a obzvláště na Gerníku, se vás nikdo neptá na to, zdali chcete jít, a ani vám nikdo nic nevysvětluje. Jste zkrátka postaveni před hotovou věc. Matka, Kateřina Merhautová, odjela do Čech na konci července. Jediná ze tří sester zůstala se svým otcem Václavem a společně s ním se také v říjnu 1993 vydala do České republiky. Pro mnohé by byla dnes takováto cesta nepředstavitelná. Dvě osoby, jedna z nich nezletilá, vezly s sebou 11 pytlů nahrazujících zavazadla. Nesmírně náročná cesta, vedoucí přes Maďarsko a Slovensko, měla však i své úsměvné stránky. Například to, že si společně s otcem vezli v pytlech zásoby sádla, jež vytvářely vlivem vysokých teplot na podlaze vagonu mastné skvrny.

Po příjezdu do Čech se připojila s otcem ke zbytku rodiny a společně žili v Kyšicích. Jedním z hlavních problémů byla školní docházka. Na Gerníku studovala šestý ročník základní školy. Zde, v dýšinské škole, jí byla poskytnuta několikadenní zkušební lhůta, jež měla prokázat, zdali je schopna udržet krok se svými vrstevníky. Zde se setkáváme s jazykovou problematikou. Na Gerníku se sice hovořilo česky, ale řada výrazů byla značně zastaralá a v českém společenském prostoru se již tato slova nepoužívala. Navíc banátským žákům chyběla znalost důležitých odborných termínů. Hlavně z těchto důvodů byla Kateřina přesunuta do nižšího ročníku.

Začleňování se v tomto věku je nesmírně obtížné, zvláště pro cizince vybočující svým zevnějškem a chováním. Nezřídka se stávalo, že byli potomci reemigrantů terčem posměšků kvůli jejich oblečení. To byl problém zvláště v prvních měsících a letech, neboť rodiny

⁵⁰ Viz příloha č. 5

⁵¹ Interview s manželi GLAZEROVÝMI. Čeští reemigranti po roce 1990. Kyšice 26. 2. 2019.

nedisponovaly takovými financemi, aby mohli svým dětem pořídit sezónní oblečení. Kateřina se svěřila s tím, že neustále chodila do školy v teplácích a v zimě v podzimní bundě, jelikož si rodina nemohla zimní bundu dovolit.

Mnoho dětí banátských přistěhovalců pojila jedna věc – konfrontace katolictví s ateismem. Mnozí se setkávali s pošklebky kvůli jejich katolickému vyznání. Tito jedinci se tak ocitli ve velmi svízelné situaci. Vyrůstali ve velmi striktním náboženském prostředí, ovšem na druhou stranu nebyli ve svém věku schopni obratně argumentovat, pokud došlo na tuto konfrontaci. Kateřina vyprávěla úsměvný příběh, kdy během hodiny dějepisu vykládala nejmenovaná učitelka o Janu Husovi a o jeho reformním učení. Z gernického školského prostředí měla nulové ponětí o tom, kdo Jan Hus byl a čím se jeho učení zbývalo. Protože vyrůstala ve striktním katolickém prostředí, byla odhodlána bránit to, s čím byla od mala sžita. Její reakce, že katolická církev rozhodně není špatná, vyvolala ve třídě smích.

V rámci našeho rozhovoru jsem se snažil najít odpověď na to, zdali se i tato skupina adolescentů potýkala s pocitem touhy navrátit se zpět do své „rodné vlasti,“ jako tomu bylo u dospělé populace. Kateřina Tudosa se přiznala, že si v prvních letech po reemigraci pohrávala s myšlenkou návratu. Ten se měl odehrát v 16 letech, kdy by podle rumunských zákonů dosáhla plnoletosti. V průběhu času, kdy pozvolna docházelo k repatriaci, tato myšlenka ustoupila. Opětovně se myšlenka na návrat rozhořela v roce 1999, když na dovolené v Rumunsku poznala Sorina Adriana Tudosu.⁵² To mě přivádí k důležité skutečnosti. Již od kolonizace Banátu českými osadníky existovala jakási nesnášenlivost ke všemu cizímu. Po Trianonském míru se tato „nechut“ vztahovala k rumunským občanům. V obci platilo silné tabu týkající se sňatku mezi českým krajanem a rumunským občanem. Na pomezí stál dokonce sňatek s obyvatelem jiné české vesnice. Jak jsem již tedy zmínil, v roce 1999 se Ecaterina a Sorin seznámili. Sorin byl ryze rumunským občanem, tzn. že neměl žádné předky v Banátu. Opětovně se setkali o rok později během masopustu, kdy už bylo zřejmé, že mají k sobě blízko. V létě téhož roku se konala svatba v Čechách a na rozhodnutí Sorina se manželé usadili v Čechách. V té době se jednalo o nepředstavitelný manželský svazek mezi banátským Čechem a rumunským občanem. Přesto tento sňatek ukázal, že „dogmata“, jež v gernickém prostoru existovala, měla svoji časově omezenou platnost. Postupně se tak staly vlivem asimilace běžné sňatky mezi potomky reemigrantů a českými ateisty.

⁵² Interview s Kateřinou TUDOSA. Potomek českých reemigrantů. Červený Hrádek 17. 2. 2019.

O snažší proces asimilace banátských adolescentů usilovala i Diecézní charita Plzeň. Ta mimo jiné pořádala v srpnu 1996 tábor ve Stodě pro gernické dívky ve věku od 9 do 17 let. Akce tohoto rázu si kladly za cíl umožnit osobní setkání mladých reemigrantů rozdělených od sebe mnohdy velkými vzdálenostmi. Podobné akce navíc v sobě kloubily náboženský a kulturně vzdělávací ráz.⁵³

3.1.6 ČINNOST DIECÉZNÍ CHARITY PLZEŇ V PRVNÍCH LETECH REEMIGRACE

Situace českých reemigrantů z Banátu stěhujících se na Plzeňsko by nevypadala zpočátku příznivě, pokud by nedošlo k navázání důležitého kontaktu s Diecézní charitou Plzeň, vedenou od roku 1993 Ing. Jiřím Lodrem. Jiří Lodr působil v zemědělském družstvu v Červeném Hrádku jako místopředseda a zároveň zootechnik a jeho postavení a silné slovo umožnilo gernickým imigrantům zapustit kořeny na Plzeňsku. První imigranti na Plzeňsko, jednalo se o Kateřinu Merhautovou, Karla Maška a Josefa Glazera, navázali s Lodrem kontakt po nedělní mši svaté bezprostředně po jejich příjezdu do České republiky v červenci roku 1993 s žádostí o nalezení práce a ubytování. Zemědělské družstvo v Červeném Hrádku tehdy vlastnilo i bytové domy v Kysicích, jež jim byly přiděleny.

Na podzim téhož roku se stal Ing. Jiří Lodr ředitelem Diecézní charity Plzeň, čímž většina úkonů týkající se zajištění základních potřeb přešla na půdu charity. Původně charita nedisponovala žádným konkrétním oddělením zabývajícím tímto novým fenoménem. Důležitým mezníkem se tak stal rok 1996, kdy právě takové oddělení vzniklo. Na jeho počátcích stál právě již zmiňovaný Jiří Lodr, ale také Jana Šindelářová, u níž se projevila schopnost sžít se s novými imigranty. Pro analyzování prvních let rodin reemigrantů je Diecézní charita Plzeň nesmírně důležitým pramenem, neboť vedla vlastní archivní záznamy o této problematice v devadesátých letech. Pomoc s procesem repatriace se vztahovala primárně na území Plzeňska, neboť na Chebsku existovala částečná kontinuita na původní reemigranty po roce 1945, byť byla velmi slabá. Navíc intenzita návratu na Chebsko byla o poznání vyšší, s čímž souvisí lepší komunikace a spolupráce. Na Plzeňsku však panovala zcela odlišná situace a proces osídlení banátskými rodáky zde začínal zcela nanovo. Situace je o to více paradoxní, neboť nezanedbatelná část banátských krajanů pocházela původně z Plzeňska.

Po Janě Šindelářové převzala místo v poradně pro migranty a uprchlíky Margita Barnášová. Projekt získal charakter celorepublikový, ale v Plzni byl od počátku díky aktivitě

⁵³ Spisovna Diecézní charity Plzeň. *Zpráva z pobytu děvčat ve Stodě*. Bez signatury.

Mons. Josefa Žáka zaměřen i na banátské imigranty. Pomoc banátským krajanům se vztahovala na oblast administrativy či hledání zaměstnání a bydlení. V oblasti správy se pomáhalo primárně s poskytováním dlouhodobého pobytu a poté s dosažením trvalého pobytu.⁵⁴ Některé rodiny vypracovaly zprávu, v níž obeznamovaly příslušné úřady s problémy spojenými s dosavadním neudělením trvalého pobytu. Mnohdy se stávalo, že dětem imigrantů nebylo umožněno zdravotní pojištění, přistěhovalcům nebylo poskytnuto právo podat si žádost na byt, navíc udělení pracovní povolení bylo zcela v kompetenci a posouzení úřadů práce. Z těchto důvodů byl vypracován „*petiční návrh pro uznání trvalého pobytu rumunských Čechů na území ČR*“, jehož cílem bylo přimět příslušné orgány k řešení této problematiky.⁵⁵ Proto, aby jim trvalý pobyt byl poskytnut, uváděli rumunští krajané důvody typu: rodina má český původ, práce schopní členové rodiny jsou zaměstnání na území České republiky, jejich příbuzenstvo zde také pobývá. Nebo zmiňovali své zařazení v pracovní třídě. Poskytovala se i materiální pomoc jedincům a rodinám. Obvykle se jednalo o převoz nábytku do místa bydliště včetně úhrady nákladů, byla poskytována i finanční pomoc na topení či se zajišťovalo ubytování v charitním domě. Později, nejednalo se však o záležitost přistěhovalců v devadesátých letech dvacátého století, se také pomáhalo s jazykovými zkouškami.⁵⁶ Aby mohlo dojít k trvalému přesídlení cizinců do České republiky, muselo být předloženo „potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě“, které vešlo v platnost v roce 1996.⁵⁷ Na základě tohoto usnesení se opatrovaly z Gerníku křestní listy, doklady o tom, že dotyčný absolvoval mimo jiné české vzdělání, ale také posloužily oddací listy.

Stále v rámci administrativy byl poskytován doprovod na cizineckou policii. Komplikovaná situace panovala na Chebsku, jelikož zde cizinecká policie sídlila v panelovém domě bez jakéhokoliv zázemí, jež by ulehčilo několikahodinové čekání. Pomoc poradny pro migranty a uprchlíky tak představovala hlavně změkčení celé situace, poradit jedincům či rodinám, co vše potřebují a přetlumočit jim zpětnou vazbu. Aby cizinec získal po určité době občanství, musel se zřítí rumunského, což zpravidla přinášelo další nepříjemná administrativní jednání, kvůli nimž musely celé rodiny odjíždět do Bukurešti,

⁵⁴ Interview s Ing. Jiřím LODREM. Ředitel Diecézní charity Plzeň. Plzeň 15. 2. 2019.

⁵⁵ Spisovna Diecézní charity Plzeň. ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Petiční návrh pro uznání trvalého pobytu rumunských Čechů na území ČR*. Bez signatury.

⁵⁶ Interview s Margitou BARNÁŠOVOU. Bývalá zaměstnankyně v poradně pro migranty a uprchlíky. Plzeň 20. 2. 2019

⁵⁷ Informace o vydávání a účelu Potvrzení o příslušnosti k české krajské komunitě v zahraničí [online]

Copyright © [cit. 19.02.2019]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/potvrzeni_o_prislusnosti_k_ceske/index.html

aby se zde za poplatek zřekly svého původního občanství. Tento správní proces zde nezřídka protáhl až na dvouletou čekací lhůtu.⁵⁸

Alarmující bylo lékařské ošetření cizinců v první fázi pobytu a sám Jiří Lodr vzpomíná na příhodu s Kateřinou Merhautovou, která si bolavé zuby ošetřovala mastí Mastisan, jež tehdy sloužila jako přípravek proti zánětu kravského vemene. Následně se rozjela masivní imigrace dalších gernických krajanů na území Plzeňska, ovšem nyní byla o poznání systematictější. Diecézní charita udržovala kontakt s prvotními imigranty a dostávala od nich často echo o dalších rodinách a jejich potenciálním návratu zpět do České republiky. Za tohoto předpokladu se s rodinami daleko lépe pracovalo a celý proces byl značně urychlen. Využívaly se navíc vztahy mezi Lodrem a dalšími zemědělskými družstvy v okolí hledajícími pracovní sílu, neboť je zaměstnanci po roce 1989 začali v hojném počtu opouštět. Chtěnou silou nebyli pouze z důvodu nedostatku zaměstnanců v zemědělském sektoru, ale čím dál více se šířily zprávy o jejich obratnosti a zkušenosti v tomto odvětví. Ředitel Diecézní charity Plzeň vzpomíná s hořkostí na to, jak si začaly některé rodiny mezi sebou poměřovat míru svého progresu. Do procesu začleňování se přidaly i další důležité osobnosti, zvláště z plzeňské diecéze.

Jedním z prvních kulturních kroků bylo zorganizování setkání rodáků z Banátu v oblasti Rokycan. Setkání se často účastnil Mons. Josef Žák, emeritní biskup Mons. František Radkovský a další kněží spjatí s rokycanským prostředím – Jaroslav Hülle a Marek Hric.⁵⁹ Sám Jaroslav Hülle v krátkém rozhovoru naznačil, že nově příchozí gernickou komunitu vnímal jako jev mající schopnost svou přítomností obohatit ateistické prostředí Plzeňska. Dle něho si však toto etnikum nedokázalo udržet své vzorce dané jim předchozími generacemi a silně se asimilovalo se zdejším nekatolickým prostředím.⁶⁰

Pro mnohé byla emocionální návštěva svých bývalých spoluobčanů děkana Václava Maška. Často se vyjadřoval ke svým krajanům se slovy, že největší ztráta není odchod mladých z Gerníku do Čech, ale případná ztráta jejich víry. Obava ze ztráty víry byla na místě, neboť Gerničané přišli do nábožensky zcela odlišného prostředí, vyznačujícího se spíše ateistickým pojetím. Spolupráce plzeňské charity s novými rumunskými přistěhovalci skončila zhruba po pěti letech v roce 1998, kdy se zde již utvořila stabilnější společnost schopna nové imigranty do českého prostředí sama uvést⁶¹. Důkazem je přehled poskytnuté

⁵⁸ Interview s Margitou BARNÁŠOVOU. Bývalá zaměstnankyně v poradně pro migranty a uprchlíky. Plzeň 20. 2. 2019.

⁵⁹ Interview s Ing. Jiřím LODREM. Ředitel Diecézní charity Plzeň. Plzeň 15. 2. 2019.

⁶⁰ Internetový rozhovor s Jaroslavem HÜLLEM. Římskokatolický kněz. 12. 1. 2019.

⁶¹ Interview s Ing. Jiřím LODREM. Ředitel Diecézní charity Plzeň. Plzeň 15. 2. 2019.

pomoci za rok 2000, kdy byla nejvíce poskytnuta pomoc ukrajinským přistěhovalcům, naopak rumunským imigrantům minimálně.⁶²

3.1.7 OSOBNOST MONS. JOSEFA ŽÁKA – POJÍTKO MEZI PRVNÍ A DRUHOU REEMIGRANTSKOU VLNOU

Jednou z výjimečných osobností, mající spojitost s první generací reemigrantů po roce 1945 a zároveň i s generací druhou po pádu socialismu v Československu a Rumunsku, je Mons. Josef Žák. Matka Josefa Žáka pocházela z vesnice nedaleko Oršavy, ta však byla během ambiciózního projektu „Železná vrata“ Nicolae Ceaușesca vysídlena a zatopena. Otec pocházel z banátské obce Berzáska. Po druhé světové válce vyslyšeli jeho rodiče volání své rodné vlasti, burcující české krajany v zahraničí k znovuvybudování Československé republiky. Realita po příchodu na západ Čech však byla velmi tvrdá a mnohé sliby československé vlády nebyly splněny. Rodina se nakonec usadila v obci Šindelová na Sokolovsku, kde nebyly příhodné podmínky pro zemědělství.

Druhá nepříjemná skutečnost měla pro poválečné imigranty spíše ráz psychický. Po odsunutí Němců z pohraničních oblastí byly vyklizené domy darovány novým osadníkům. Nejprve v první fázi podléhaly útokům tzv. rabovacích gard,⁶³ jež si slibovaly, že naleznou v domech skryté poklady po odsunutých obyvatelích. Noví obyvatelé obvykle do několika dnů obdržely příslušné dokumenty činící z nich oprávněné majitele domu. Jak řekl v interview Mons. Josef Žák, jeho matka se stále před smrtí nedokázala smířit s tím, že její rodina měla osídlit dům patřící před časem rodině jiné. Pokud do toho připočteme poválečnou atmosféru a teplý, nepříznivý rok 1947, nebyla první léta pro nové pohraniční obyvatele příznivá. Výsledkem této srážky s realitou byly četné odchody rodin zpět do Banátu. Dle výpovědí měly některé rodiny odejít kvůli nedostatku financí zpět do Rumunska pěšky.

Josef Žák byl vysvěcen na kněze v roce 1985 a od roku 1993 zastával funkci generálního vikáře. Jedná se tedy o období, kdy byla právě zahájena imigrace na Plzeňsko a Chebsko. Jako generální vikář měl velmi blízko k biskupovi a obecně velký vliv. Biskupství na situaci kolem nové imigrační skupiny z Rumunska zareagovalo tím, že vyčlenilo osobu z charity mající k nim velice blízký vztah – Janu Šindelářovou. Funkce generálního vikáře obnáší řadu povinností a jednou z nich je navštěvování jednotlivých farností dané diecéze, jelikož

⁶² Spisovna Diecézní charity Plzeň. *Přehled poskytnuté pomoci za rok 2000*. Bez signatury.

⁶³ Revoluční gardy byly ozbrojenými jednotkami českých dobrovolníků v poválečném období. Název rabovací gardy jim udělil tehdejší tisk.

generální vikář nemá svoji vlastní farnost. Původně skomírající farnosti byly nově zaplaveny mladými rodinami z Rumunska, což si obzvláště pochvalovali místní vesniční kněží. Josef Žák tuto fázi vnímal jako signál k zahájení vlastní činnosti. Nové přistěhovalce začal navštěvovat, ale hlavně přišel s myšlenkou zorganizovat setkání rodáků z Banátu. Dále se pořádala setkání na faře v Rokycanech určena pro gernický lid, exercicie na Svaté hoře u Příbrami. Na tuto tradici později navázal bývalý dýšinský kněz Pavel Petrašovský.⁶⁴ S otcem Petrašovským jsem vedl krátký internetový rozhovor a požádal jsem ho o krátké vyjádření ke gernické komunitě v dýšinské farnosti.⁶⁵

„Do Dýšiny jsem přišel v r. 2009. Moje pocity? Dobří lidé zlatého srdce, trochu nezvyklí říci, co chtějí, nechávající na knězi, jak rozhodne. Rád uvádím srovnání biblické hodiny v Plzni, kde se přečetl úryvek a pak se o něm diskutovalo, v Dýšině jsem si musel připravit malou přednášku. Konec konců na mládeži to bylo taky tak, vždyť si na ty naše slavné začátky sám vzpomínáš.

Gerničtí. Výše řečené o nich platí stoprocentně. Už jejich přítomnost farnost zachránila, protože bez nich by Dýšina neměla naději, aby zde byl kněz. Lidé ochotní pomoci s čímkoliv a kdykoliv farář řekne, ale čekající na to, až farář řekne. Lidé, kteří si (bohužel) moc nevěří, ačkoliv by jejich pohled a selský rozum mohl být obdarováním pro druhé. Když jsem přišel s nějakým nápadem, mohl jsem se stoprocentně spolehnout na to, že se roztrhnou, aby ho pomohli uskutečnit, ale oni sami s nápady moc nechodí.

Jejich víra je krásna, intuitivní, neřeší se, jestli Bůh je, protože je to samozřejmě, problém však je, že tahle víra už moc neobstojí u mladé generace, a zdálo se mi, že mnoho mladých Gernických klade svoji víru do jednoho pytle s nesením šátku. Něco, co patří do starého světa, který my opouštíme, protože narozdíl od našich rodičů to umíme s počítačem.

Rád vzpomínám na jeden velký projekt, který v rozporu s tím, co jsem napsal, vznikl z nápadu Gernických. Je z prostředí rodiny Glazerových – domeček na faře.“⁶⁶

3.1.8 UDRŽOVÁNÍ VZTAHŮ SKRZE SETKÁNÍ RODÁKŮ Z BANÁTU

V první fázi návratu krajanů z Gerníku do České republiky, zejména v devadesátých letech, lze spatřit silnou soudržnost mezi jednotlivými rodinami. Existovala mezi nimi však značná vzdálenost, zvláště mezi plzeňskými reemigranty a reemigranty z Chebska. I z tohoto důvodu se začala konat tzv. setkání rodáků (nebo Čechů) z Rumunska, jehož se zpočátku

⁶⁴ Interview s Mons. Josefem ŽÁKEM. Římskokatolický kněz a potom reemigrantů z Banátu. Kyšice 20. 2. 2019.

⁶⁵ Viz příloha č. 6

⁶⁶ Internetový rozhovor s Pavlem PETRAŠOVSKÝM. Římskokatolický kněz. 27. 1. 2019.

zhostili kněží jako Mons. Josef Žák, Jaroslav Hülle či Marek Hric spolu s představiteli Diecézní charity Plzeň. První celostátní setkání banátských proběhlo pravděpodobně v roce 1996, jak to tvrdí jejich pořadatel Mons. Josef Žák.

Na začátku setkání stály osoby kolem plzeňského biskupství. Emeritní biskup František Radkovský tehdy vyřkl motto: „Nenecháme je v tom samy.“ Hlavní záměr plzeňské diecéze bylo odbourat předsudek o Rumunech, ale na druhou stranu jim poskytnout „otevřenou náruč“. Prvotní setkání, která se odehrávala na Rokycansku, měla dvě roviny. Za prvé se počítalo s tím, že se těmto lidem stýská po domovu, po svých blízkých a přátelích, a proto bylo namístě jim touto formou tento kontakt poskytnout. Za druhé měla setkání rozměr duchovní. V úvodu se přednesly dvě promluvy. Původní záměr byl takový, aby jedna z nich měla charakter duchovní a druhá spíše světský. Druhá promluva se nejčastěji týkala pomoci s integrací. Někteří kněží si však byli vědomi toho, že se hojný počet lidí nedostává pravidelně ke zpovědi, jelikož byli kněží ve farnostech časově vytíženi. Z tohoto důvodu byly obě úvodní promluvy duchovního rázu a kladl se důraz na to, aby byl v rámci setkání prostor ke svátosti smíření.⁶⁷

Velmi důležitým pramenem jsou mimo jiné dochované brožury vydávané k jednotlivým setkáním banátských rodáků. Tyto brožury obsahovaly zpravidla program daného setkání, dále písně, jež se zpívaly během mši a tvořily neodmyslitelnou součást takovýchto setkání. Díky Diecézní charitě Plzeň se zde uváděl seznam dosud přistěhovalých rodin spolu s adresami, kam se navrátily.

V roce 1998, konkrétně 20. 6. 1998, se konalo setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech. Tradičně byla k němu vydána brožura nyní však obsahovala dopis děkana Václava Maška adresovaný svým krajanům do Čech. Dopis, psaný 22. 3. 1998, zněl takto:

„Drazí přátelé, bývalí farníci!

Srdečně Vás všechny zdravím.

Přeji Vám, abyste prosperovali, prospívali, dobře aby se vám dařilo, tak po tělesné stránce, jako i po duchovní. Kéž byste se dlouho těšili z pevného zdraví, lehčeji pracovali, než jak jste se dřeli tady doma, ale abyste se napořád přidrželi Boha navzdory jiného prostředí, než v jakém jste do vašeho odchodu žili.

Odešli jste s mnoha poklady naší víry, prosím vás a o to se i často modlím, nepromarněte je. Přidržte se Boha a Bůh vás neopustí, pak vám bude žehnat.

⁶⁷ Interview s Mons. Josefem ŽÁKEM. Římskokatolický kněz a potom reemigrantů z Banátu. Kyšice 20. 2. 2019.

Přidávám vám i své skromné a nepatrné požehnání.

V Kristu

P. Václav Mašek⁶⁸

Setkání mělo být dle programu zahájeno v 9:15 mariánskými litaniami. Během nich se postupně zpívaly písně *Ave Maria*, *Ó Matko Páně*, *Spoj nás v jedno Pane*, *Bárka*, a *O Maria máti*. Od desíti hodin následovala mše svatá, jež byla zahájena vstupní písní *Matičko ach*. Po prvním čtení z knihy proroka Izajáše (Iz 61, 9-11) následoval žalm *Duše má jáásá, jáásá v mém Spasiteli, v Pánu Bohu mém*. Tento žalm, odkazující na slova Panny Marie, měl a nadále má mezi gernickými krajany velkou oblibu. Před evangeliem podle Lukáše (Lk 2, 41-51) zazněla píseň *Slyš, jaký to nad řekou*,⁶⁹ jejíž páté až osmé sloky zazněly během obětního průvodu. Ke slavení eucharistie se zpívala píseň, jejíž název se nepodařilo dohledat, její první slova však zní *Přijdiž ke mně můj Ježíši, toužím po tobě*. Na závěr zazněla píseň *Zaplakaly oči*, která výstižně vyjadřovala pocity účastníků setkání.⁷⁰

Další rok se setkání uskutečnilo 12. června 1999 opětovně v Rokycanech a uspořádání písní se nikterak nezměnilo.⁷¹ Doposud se veškerá setkání rodáků konala na území Plzeňska. Ke změně došlo roku 2000, kdy bylo setkání přesunuto do Skalné u Chebu, tedy do míst silné koncentrace banátských reemigrantů. Konalo se 6. května 2000 z iniciativy Mons. Josefa Žáka, Jany Šindelářové a dalších osobností. Před mší svatou, jež začala v deset hodin dopoledne, probíhaly zpěvy dětí. Vstupní píseň a píseň před evangeliem zůstaly stejné, ke svatému přijímání byly zvoleny zpěvy z tzv. jednotného kancionálu.⁷² Šlo o písně *Vítej, vítej, tělo přezáračné*, *Klaním se Ti vroucně* a tradiční *Přijdiž ke mně můj Ježíši, toužím po tobě*.

Nově však byl součástí setkání program hostů. Vystoupila zde mládež Bratrské jednoty baptistů v Chebu a Mandolínový orchestr z Chebu. Na závěr setkání zazněla píseň *Vesel se nebes Královno*. Májová pobožnost se posunula na 16. hodinu. Kromě promluvy a loretánské litanie, jež oslavuje Pannu Marii, zazněly písně *K nebesům dnes zalet' písní* a *Tisickráte pozdravujeme Tebe*.⁷³

⁶⁸ *Setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech 20. 6. 1998*. 1998. Příležitostný tisk.

⁶⁹ *Slyš, jaký to nad řekou* je jihofrancouzská mariánská píseň z druhé poloviny 19. století. Píseň je známá hlavně díky tomu, že často zní z úst poutníků v Lurdech. Šest slok této písně se nachází také ve zpěvníku Mešní zpěvy.

⁷⁰ *Setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech 20. 6. 1998*. 1998. Příležitostný tisk.

⁷¹ *Setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech 12. června 1999*. 1999. Příležitostný tisk.

⁷² Oficiální název zní *Kancionál – společný zpěvník českých a moravských diecézí*. Kancionál byl vydán po druhém vatikánském koncilu, který se konal v letech 1962–1965. Jedná se o vůbec první český kancionál, který byl určen pro celé české území. První vydání vyšlo roku 1973 díky zapřičinění Mons. Ladislava Simajchla.

⁷³ *Setkání Čechů z rumunského Banátu*. Sdružení Čechů z banátských Karpat. 2000. Příležitostný tisk.

Uskupení Banátanů se utvářelo i v Ústeckém kraji, kde dle brožury z roku 2001 žilo 13 banátských rodin. Právě na půdu Ústeckého kraje, konkrétně do Žatce, se přesunulo již v pořadí páté celostátní setkání krajanů z Rumunska a jejich přátel. Od devíti hodin ráno se konala registrace, následována od desíti hodin slavnostní bohoslužbou. Původní charakter prvních setkání, jenž se limitoval na bohoslužbu a následnou konverzaci mezi krajany, byl nahrazen rozsáhlejším programem. Po mši svaté se mohli lidé dobrovolně přesunout do lidového domu, kde probíhal společný oběd. Oblíbenou činností se stal fotbalový turnaj, v němž se soutěžilo o putovní pohár. V městském divadle se od sedmnácti hodin konala další bohoslužba, po níž bylo setkání oficiálně ukončeno.⁷⁴

Charakter následujících setkání lze demonstrovat na publikaci vydané k celostátnímu setkání rodáků z Banátu v roce 2006, konajícímu se opět ve Skalné u Chebu. Mše svatá započala v jedenáct hodin v tamním kostele sv. Jana Křtitele. Následoval společný oběd a sportovní odpoledne pro děti předškolního a nižšího školního věku. Jeho vrcholem bylo utkání mladších žáků o putovní pohár. Součástí programu byla i denní tichá chvíle na téma „Jak číst Písmo svaté“ s Mons. Josefem Žákem či krátká ukázka starých řemeslnických prací. K večeru vystoupily taneční a hudební sbory, na něž navázala společná večeře. O taneční zábavu se postarala tehdejší bezejmenná plzeňská kapela, která později získala svůj název Gerničanka.⁷⁵

3.2 TAK TEDY KAM?

Již od prvních dnů po svém příchodu do České republiky se potýkali banátští reemigranti s myšlenkou opětovného návratu do Banátu. Obvykle byl tento záměr vyvolán pocitem stesku po starém domově, ovšem později od tohoto úmyslu většina upustila hlavně díky tomu, že se naplno projevily výhody života v Čechách oproti tamnímu způsobu života. Ovšem ne všechny rodiny se tomuto „pokušení“ ubránily. Některé se navrátily do své „staronové vlasti“. Příkladem je rodina Maškových,⁷⁶ jež setrvala v České republice pouze dva měsíce a opět odešla do Banátu. Velice zajímavý je příběh rodiny Bradáčových.

Manželé, Marie a Václav, se rozhodli odejít do země svých předků v roce 1996, ovšem odchodu předcházela cesta Václava Bradáče na Chebsko o rok dříve s cílem získat pro svou rodinu dlouhodobý pobyt. Odchod ze země byl odůvodněn nedostatkem pracovních pozic

⁷⁴ *Celostátní setkání krajanů z Rumunska a jejich přátel*. Sdružení Čechů z banátských Karpat. 2001. Příležitostný tisk.

⁷⁵ Viz příloha č. 7

⁷⁶ Nejedná se o rodinu Maškových, která odešla v roce 1993 na Plzeňsko. Příjmení Mašek bylo v Banátu velmi rozšířené.

v regionu, manželé se však tímto rozhodnutím také snažili zajistit svým dětem lepší životní možnosti. Mezi Vánoci a Silvestrem roku 1996 odjela rodina na západ Čech, konkrétně do obce Spálené Poříčí. Nejprve všichni bydleli u svých příbuzných ve Chválenicích, jelikož jejich dům nebyl uzpůsoben k okamžitému obývání. Pan Bradáč si v interview pochvaloval přístup českých obyvatel k novým přistěhovalcům. Dle jeho slov byli velice vstřícní a s projevy pohrdání se nesebkával.

Zhruba po půl roce se Bradáčovi přestěhovali do obce Těškov. V té době však onemocněl otec Václava Bradáče, jenž tehdy žil na Gerníku, a čekala ho operace. Navíc právě vrcholilo období žní a bylo zapotřebí sklidit úrodu. Manželé byli nově zaměstnáni v místním zemědělském družstvu, to však kvůli nedostatku pracovní sil nechtělo uvolnit své nové zaměstnance. Přesto Bradáčovi do Rumunska odjeli a setrvali zde po další rok a půl. Jak se v rozhovoru vyjádřili, na situaci v Gerníku se již nedalo dívat stejnými očima jako kdysi. Gerničané si totiž brzy po reemigraci do Čech zvykli na zdejší způsob života, kdy člověk měl pevně stanovenou pracovní dobu a nemusel většinu roku obhospodařovat své polnosti. Navíc si začali všimnout závisti ze strany Banátů, kteří v Rumunsku setrvali. Zavzpomínali také na to, kterak obdělávali pole a kolem procházela nejmenovaná rodina tážajíc se, zdali ještě toto řemeslo ovládají. Situace byla o to více úsměvná, jelikož Bradáčovi do České republiky odjeli pouhý půl rok nazpět.

A tak se Bradáčovi, opět během vánočních svátků, vrátili zpět do České republiky. Tentokrát jim s ubytováním a prací pomáhala rodina Glazerových, u nichž také rodina krátce pobývala. Novým bydlištěm se stal Chrást, jelikož zde byly k dispozici družstevní byty. Ty však byly v žalostném stavu a někteří členové rodiny trpěli zdravotními potížemi vlivem vysoké vlhkosti bytových jednotek. Proto se Bradáčovi záhy přestěhovali do Jarova v okrese Plzeň-jih. Zde však setrvali po krátký čas z důvodů velice osobních. Předposledním bydlištěm se stalo město Plesná, avšak manželé zde těžce sháněli zaměstnání. Nakonec se Bradáčovi usadili v obci Dýšina u Plzně. Dá se říci, že je Dýšina takovým středobodem gernických reemigrantů, jelikož většina těchto lidí bydlících v okolí sem dojíždí pravidelně na nedělní mši svatou. Na můj dotaz, zdali by se někdy vrátili zpět do Rumunska, odpověděli jednoznačně odmítavě, jelikož si na zdejší život zvykli a mají zde své blízké.⁷⁷

⁷⁷ Interview s rodinou BRADÁČOVÝCH. Reemigranti z obce Gerník. Dýšina 24. 3. 2019.

4 FÁZE DRUHÁ – PROMĚNA BANÁTSKÉ IDENTITY

4.1 VÝVOJ KŘESTNÍHO OBŘADU

Jistou formou obměny prošel i obřad, jehož postavení je v rámci katolické církve dominantní, tedy křest. Jak jsem se již zmínil ve své práci, gernická společnost byla v náboženské otázce nesmírně striktní a panovala v ní silná pravidla, dalo by se říci dogmata.

Cílem každé banátské matky bylo zajistit svému dítěti po narození život věčný, z toho důvodu se některé matky ihned po narození dítěte uchýlovaly ke křtu, jenž měl dítěti zajistit věčný život v případě, že by došlo k náhlému úmrtí novorozence. Křestní obřad dítěte probíhal zhruba týden po narození, v nejdelších případech tři týdny po narození. Termín křtu závisel na časových možnostech kněze či kmotrů. Někdy se mohlo stát, že bylo zrovna křtěno jiné dítě. Zpravidla se však jednalo o jednotýdenní časový úsek zapříčiněný následným ošetřením matky po porodu.⁷⁸ Je pravděpodobné, že se tento interval přenesl z českého prostředí, kde sice nebyla stanovena pevná lhůta pro křest, ovšem bylo doporučeno, aby lhůta optimálně nepřekračovala jeden týden.⁷⁹

V rámci jednotlivých pokolení se předávalo striktní pravidlo týkající se budoucího kmotra či kmotry, jehož systém je vhodné vysvětlit na určitém příkladu. Pokud muž křtil určitý kmotr či kmotra, bylo následně dáno, že děti kmotra či kmotry budou kmotry dětí daného muže, čímž vznikala jakási rodová dědičnost v rámci křestního obřadu. Nebylo zvykem takovou hierarchii narušovat, obvykle linie zanikla za předpokladu, že jedna z rodin vymřela.⁸⁰ Ustanovením se řídil i výběr jména prvorozeného dítěte, jemuž se obvykle dávalo jméno podle jeho kmotrů. Druhorozenému dítěti se dávalo jméno podle prarodičů, to však již nebylo tak silným pravidlem. V gernickém společenství nebylo zvykem dávat dítěti dvě křestní jména. V létě 1990 došlo k raritě, když byla křtěna Anna Božena Boudová, nyní provdaná jako Kuchtová.

Slavnostní obřad se slavil v neděli v kostele sv. Jana Nepomuckého. Bylo zvykem, aby byla matka křtěného dítěte oblečena v typický gernický kroj, jehož dominantou byly příznačné šátky, tzv. šanetychly. Muži byli oblečeni tradičně v pánský oblek. Dítě mělo symbolizovat čistotu, proto bylo celé v bílém. Obvykle mělo bílou košilku s krajičkem, zabalené v bílé peřince a obvázáno povijanem.

⁷⁸ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

⁷⁹ SKOŘEPOVÁ, Markéta. *Čas křtu a výběr jména novorozence ve venkovské společnosti 19. století. Český lid*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2018. ISSN 0009-0794. s. 202-203.

⁸⁰ Viz příloha č. 8

Po duchovním obřadu následovala zábava. Bylo zvykem, aby rodina pokřtěného dítěte uspořádala oslavu, na niž se sezvalo příbuzenstvo (hlavně se jednalo o rodiče z obou stran, sourozence rodičů) nebo nejbližší přátelé. Při křtu Josefíny Glazerové, křtěna ještě na Gerníku, bylo přítomno zhruba sedmdesát hostů. Zpravidla bylo s každým dalším dítětem zváno méně hostů. Důležitost celého obřadu stvrzovala následná veselice, během níž mohla být pozvána do obydlí rodiny i kapela.

Po opětovném návratu do Československa/České republiky došlo uvnitř křestního obřadu k řadě změn. Ty jsou charakterizovány hlavně koncem striktních pravidel. Obvyklý týdenní časový interval byl několinásobně prodloužen, což lze doložit na křtu Michaely Kotrbaté, jejíž křest proběhl v roce 2018.⁸¹ Zde ke křtu došlo až téměř po třech měsících, přestože byla její matka, Josefína Glazerová, křtěna ještě dle původního banátského zvyku. Největší změnou prošel obyčej týkající se výběru kmotra, respektive kmotry. Tuto nesmírně důležitou roli, při níž se dotyčný zavazuje, že bude křtěnce usměřňovat v jeho duchovním životě, převzali obvykle blízcí přátelé rodičů či partnerů, nebo jejich příbuzní. Ovšem původní křestní rodová linie vesměs zanikla a užívá se již pouze sporadicky. Zánik této linie je výsledkem její neúčelnosti, neboť si mnozí krajané v České republice začali uvědomovat, že mnohem důležitější je pevnost křesťanské víry zvoleného kmotra než tradice nezaručující pevné vedení kmotřence k víře. Přesto se stále zachovala veliká úcta kmotřenců ke svým kmotrům/kmotrám, jež je patrná na oslovení „kmoťre“ či „kmoťričko.“ Zrovna tak prošel proměnou výběr křestního jména u potomků banátských reemigrantů. Původní, tradiční jména, jež se odvíjela od elementárních světců (např. sv. Josef, sv. Anna, sv. František z Assisi či sv. Antonín) jsou postupně nahrazována nynějšími populárními jmény.

4.2 VÝVOJ SVÁTOSTI EUCHARISTIE A SMÍŘENÍ

Jistou změnu prodělaly i další dvě svátosti, jež následují po svátosti křtu – svátost eucharistie a svátost smíření. Faktem je, že k určitým obměnám došlo v důsledku přechodu do prostředí zcela odlišné náboženské kultury panující v českém prostředí. Zvláště svátosti eucharistie a smíření jsou determinovány českým tradičním pojetím těchto svátostí.

Na Gerníku se k prvnímu svatému přijímání přistupovalo mezi sedmým a osmým rokem života po striktní, zhruba měsíční přípravě Mons. Václava Maška. Zpravidla se první svaté přijímání konalo jednou za dva roky, když se spojily dohromady dvě školní třídy. V hrubém odhadu se jednalo o třicet až čtyřicet dětí. Obřad probíhal stejně jako křest v neděli, kdy byly

⁸¹ Viz příloha č. 9

dívky oblečeny do gernických krojů a chlapci do obleků. Specifikem dívek byly bílé pletené věnečky z květin, které se jim vkládaly na hlavu, a specifícností chlapců byly klobouky. Ty však byly charakteristické pro starší generace. Dle tradičního pojetí držely děti během obřadu bílé svíce s mašlemi.⁸²

V rámci přípravy došlo také k přijetí neproměněné eucharistie, aby se předešlo nežádoucí reakci dítěte. Obřadu, odehrávajícímu se v neděli, předcházela den předem svátost smíření. Největší změnu prodělala právě sama svátost smíření. Ta totiž původně probíhala formou otázek, jež kladl kněz zpovídanému, tázaje se na jeho hříchy. Dotyčný obvykle odpovídal stroze ano či ne. Zhruba v období revoluce se však postup změnil a dotyčný zpovídaný měl již sám vyznat své hříchy. Jak se ukázalo, byla to velmi problematická změna pro řadu starších občanů, kteří si na změnu nedokázali zvyknout a vyžadovali nadále původní tradici zpovědi. Otázka svátosti smíření je však silně ovlivněna knězem připravujícím určitou osobu. Například autor této práce byl učen knězem polského původu a jeho úvodní formule před samotným vyznáním hříchů obsahovala i informaci o věku. Svátost eucharistie a svátost smíření jdou pevně ruku v ruce a gerničtí obyvatelé si jich nesmírně vážili, což dokazuje nepřistoupení ke slavení eucharistie z důvodu pouhého vynechání denní modlitby.⁸³

4.3 VÝVOJ SVÁTOSTI BIŘMOVÁNÍ

V obrovskou slavnost se na Gerníku proměnilo biřmování, během něhož jsou dotyční podle římskokatolické církve obdařeni dary Ducha Svatého. Biřmování si v obci zachovávalo obvykle svůj pravidelný sedmiroční interval, což znamenalo, že během jedné slavnostní mše bylo biřmováno zhruba sto třicet až sto padesát osob ve věku mezi osmi a patnácti roky. Hrubé číselné údaje opět vychází z paměti účastníků oněch událostí a ti odhadují počet žáků v jedné třídě na dvacet.

Volba biřmovacího kmotra byla opět vázána striktními pravidly s tím rozdílem, že nyní se za kmotry volili strýc či teta. Anna Glazerová v rozhovoru vzpomínala na to, kterak si chtěla za kmotru zvolit jistou tetu Šrámkovou, tu si již však zvolil někdo jiný, proto jí byla přidělena rodinou kmotra jiná. Proces biřmování byl však na Gerníku výrazně simplifikován oproti českému prostředí. Příprava na biřmování je individuální, zpravidla se však na západě Čech odehrává v průběhu několika měsíců až jednoho roku, kdy jsou budoucí biřmovanci

⁸² Viz příloha č. 10

⁸³ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

obeznámeni s tím, co takováto svátost skýtá. Navíc bývá zvykem, že si každý zvolí mimo svého biřmovacího kmotra (původní zvyklost vybírat z řad tet a strýců již pomalu vymizela), ale také si volí svého biřmovacího patrona či motto. Běžně se během jednotlivých sezení patron představuje, například jak probíhal jeho život nebo jakého řemesla či odvětví je patronem. Na Gerníku se však biřmovací patron, stejně jako motto, vůbec nevolili. Obecně měli tamní občané velmi malou představu o celém pantheonu světců a jejich znalosti se tak často limitovaly na Pannu Marii, svatého Josefa, svatého Antonína, svatého Aloise či sv. Barboru, jejichž obrazy visely na zdech kostela či sednic.

Mši, během níž se obvykle všichni vesničané do kostela sv. Jana Nepomuckého nevešli, vedl temešvářský biskup.⁸⁴ V období rumunské socialistické republiky existovala na půdě diecéze temešvářské funkce jakéhosi zastupujícího biskupa. Od roku 1954 do roku 1981 jím byl Konrad Kernweisz, následován Ferdinandem Hauptmannem, jenž zastával krátkou funkci do roku 1983 a až do roku 1999 jím byl Sebastian Kräuter, za něhož se opět navrátila původní funkce biskupa.⁸⁵ Skutečností je, že temešvářský biskup českému jazyku nevládl, přesto mu byla zpívána uvítací píseň v českém jazyce.

*Vítáme Vás biskupe, biskupe, otče duchovní,
že jste přišel mezi nás, mezi nás do dědiny.
My Vás pěkně vítáme, o to se i modlíme,
byste nám všem požehnal.*

Bohužel se nepodařilo zcela dochovat znění posledního verše. Po slavnostní mši bývalo zvykem, aby biřmovací kmotr pozval svého kmotřence k sobě domů na slavnostní oběd, během něhož se podával obvyklý nedělní pokrm, skládající se z vývaru a masa, přílohou byla obvykle rýže či brambory. Památkou na tento slavnostní den byl dárek, jímž kmotr svého kmotřence obdaroval. Josef Glazer vzpomíná, kterak mu byla dána látka na oblek, Anna Glazerová dostala darem deštník. V obci existovali krejčí, kteří šili obleky na míru. Krejčími byli například Alois Richter či Josef Roth. Dívky a chlapci byli oblečeni tradičně jako u prvního svatého přijímání.

Po reemigraci v devadesátých letech se zvyky vázající se k biřmování relativně změnily. Vzhledem k tomu, že se reemigranti na Plzeňsku usadili rozdrobeně, nebylo již zvykem slavít svátost biřmování v takovém počtu. Poněkud lépe na tom bylo Chebsko, kde se

⁸⁴ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

⁸⁵ Episcopii Diecezei – Dieceza Romano Catolică de Timișoara. [online]. Copyright © Copyright [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <https://gerhardus.ro/ro/episcopie/episcopii-diecezei-noastre/>

imigranti z Gerníku koncentrují daleko více na jednom místě či v obcích, jejichž vzdálenost od sebe je nepatrná. Biřmování si přesto uchovává stále svoji důležitost, důkazem toho je obvyklá přítomnost nejbližších příbuzných.⁸⁶ Ani zvyk, kdy biřmovací kmotr obdaroval svého kmotřence nějakým menším darem, zcela nevymizel.⁸⁷

Poměrně velká skupina potomků gernických reemigrantů po roce 1989 byla biřmována v dýšinském kostele Nejsvětější trojice a sv. Šimona a Judy 2. října 2011. Biřmovaní muži, mezi nimiž bylo pět potomků reemigrantů z Banátu (jednalo se o Josefa Bradáče, Josefa Pance, Františka Maška, Jaroslava Maška a Tomáše Glazera) byli oblečeni slavnostně v oblecích. Ženy byly oblečeny v návaznosti na gernickou tradici v bílých šatech a našli byste mezi nimi čtyři dívky gernického původu (Marie Nedvědová, Lucie Beránková, Johana Bradáčová a Marie Mašková).⁸⁸ Mši vedl tehdejší dýšinský farář Pavel Petrašovský a čestnými hosty byl první plzeňský biskup Mons. František Radkovský s tehdejším generálním vikářem plzeňské diecéze Mons. Josefem Žákem. Biřmovaným, limituji se pouze na gernické biřmované, bylo tehdy mezi šestnácti a devatenácti lety. Zde je tedy velmi znatelný rozdíl mezi věkovou skupinou biřmovaných na Gerníku a zde po reemigraci.

S biřmovanci jsem tehdy vedl stručný rozhovor týkající se jejich bezprostředních pocitů po biřmování. Tázal jsem se jich na to, co očekávali od svátosti biřmování, na což dotazování odpovídali obvykle způsobem „přiblížení se více Bohu.“ Dále jaké jsou jejich bezprostřední pocity, odpovědi byly zpravidla pozitivní. Předposlední otázka směřovala na jejich patrona, jehož si vesměs každý jedinec zvolil podle své libosti. Na závěr byli dotázáni na to, jak se jim osobně líbila slavnostní mše. Kompletní interview s biřmovanci si můžete přečíst v seznamu příloh.⁸⁹

4.4 ZMĚNY V POHŘEBNÍM OBŘADU

Pohřeb je jedním z obřadů, k němuž se váže řada změn, ale také si řadu charakteristických prvků zachoval. Ačkoliv se jedná o smuteční chvíli, je důkazem toho, že jsou spolu banátští obyvatelé úzce spjatí a že mají k sobě nesmírně blízko. Zhruba hodinu po úmrtí dotyčné osoby se dávala na Gerníku zvonit tzv. hodinka, díky níž se celá obec dozvěděla, že někdo zemřel. Vlivem tzv. podtrhování zvonu se určovalo, zdali šlo o ženu či muže.⁹⁰ Tělo zemřelého se neodváželo do márnice, ale ponechalo se v jeho domě, dokud nenastal pohřeb.

⁸⁶ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

⁸⁷ Autor této práce dostal od svého biřmovacího kmotra Josefa Boudy hodinky.

⁸⁸ Viz příloha č. 11

⁸⁹ Viz příloha č. 12

⁹⁰ Z dostupných pramenů není jisté, zdali se tak určovalo pohlaví, či stáří zemřelého.

Pohřeb se konal v závislosti na ročním období. Pokud bylo léto, konal se pohřeb z hygienického hlediska příštího dne či do dvou dnů. V zimě mohla lhůta dosáhnout tří dnů. Díky tomu, že ve vesnici existovala profese truhláře, byla rakev rychle vyrobena a nemusela se zdlouhavě shánět. Dokud nebyla osoba pohřbena, zvonila se tzv. hrana.

V den pohřbu se příbuzní a přátelé sešli v kostele, kde se konala mše svatá. Odtud se odešlo do domu, kde byl uložen zesnulý. Zde došlo k rozloučení se zesnulým a odcházelo se v průvodu na hřbitov. Rakev s tělem nesli muži na ramenou až na hřbitov. Dokonce byla přítomna osoba, jejíž úkolem bylo organizovat střídání mužů. Samotný gernický pohřeb se vyznačuje nesmírně těžkou atmosférou s všudypřítomným pláčem a nářkem. Po krátkém obřadu nad rakví se uložilo tělo do země.⁹¹ Během něho vystoupil někdo z blízkých zemřelého, většinou se jednalo o manžela, manželku, otce, syna či bratra a pronesl tato slova: „*Vážení přátelé, jestli vám (např. můj táta) v životě někdy ublížil, prosím vás, odpusťte mu,*“ načež lid sborově odpověděl: „*Odpusť mu, Pane.*“ Pro gernický prostor nebylo zvykem vyjadřovat soustrast osobně, jako je tomu mezi banátskými v Čechách dnes, ale pouze se nabrala hrst hlíny a vhodila se na rakev.

V českém prostředí se dostalo pohřbu řadě proměn. Na rakev se kladou věnce, lidé přinášejí květiny a kondolence se vyjadřuje osobně na pohřbu. Přesto je pohřební obřad známkou uvědomění si jednoty. V roce 2015 zemřela Kateřina Merhautová, na jejíž pohřeb dorazilo zhruba 300 krajanů či přátel. Snad ještě více lidí se přišlo rozloučit se zesnulými Karlem Maškem a Františkem Veverkou, jejichž úmrtí silně zasáhlo gernickou komunitu. Ačkoliv nebývá zvykem, aby bylo mrtvé tělo převezeno před mší svatou do domu zemřelého a zde došlo k rozloučení, došlo v případě pohřbu Kateřiny Merhautové k výjimce, jež odkazovala na gernickou tradici. Po pohřbu se mnohdy koná skromná hostina, na níž jsou zváni blízcí zemřelého.

4.5 VÝVOJ SVATEBNÍHO OBŘADU

4.5.1 SVATEBNÍ OBŘAD REEMIGRANTŮ PO ROCE 1945 NA ZÁPADĚ ČECH

Čeští krajané v rumunském Banátu zachovávali již od počátku endogamní pravidlo⁹², jež mělo bránit pronikání cizích vlivů, zvláště pak cizích etnik. Endogamní charakter uzavírání sňatků se přenesl na západ Čech i po první migrační vlně. Zde k tomu zpravidla docházelo

⁹¹ Viz příloha č. 13

⁹² Endogamie je společenské pravidlo, dle kterého je uzavírání sňatků možné pouze v rámci vlastního kmene, respektive společenství.

z dvou důvodů. Prvním důvodem byla poválečná převaha banátských reemigrantů v obcích, v nichž se usídlili, jako tomu bylo například ve Skalné (v poválečné době Vildštejn), kam odešla velká vlna v letech 1947–1949. Současně s tím souviselo i částečné pohrdání rumunských přistěhovalců českou společností, kteří je nazývali pohrdavým výrazem „Rumuni.“

V průběhu 50. let se situace nepatrně změnila. Své prioritní postavení si nadále zanechal endogamní sňatek, ovšem díky imigraci dalších českých krajanů z okolních banátských vesnic docházelo i k sňatkům v rámci dvou odlišných vesnic. Zde je zapotřebí říci, že na Gerníku v období před pádem totality prakticky nedocházelo k sňatkům v rámci dvou českých vesnic. V průběhu 50. let docházelo na západě Čech již i k sňatkům reemigranta s českým občanem.

Typický gernický svatební obřad je vlastně obrazem české selské svatby z 19. století. Po první vlně reemigrace nedošlo k žádným razantním změnám. K změnám docházelo spíše jenom ve volbě oblečení, neboť prvotní rumunští emigranti odcházeli z vlasti s chudou zásobou oblečení.⁹³ Z tohoto důvodu převzaly svatební šaty typický československý ráz, což znamenalo bílé šaty s vlečkou, závoj a bílé střevičky.⁹⁴ Okamžitě byl zaveden také nový prvek, který nenašel na banátské svatbě v polovině 20. století své místo, a tou byla svatební kytice z živých květin. Novým elementem se stal také snubní prsten⁹⁵. Výborným způsobem je zachycen postup svatebního obřadu na Chebsku v 70. letech. K největšímu počtu svateb docházelo v měsících duben, říjen a listopad. Bylo zvykem, že svátost manželská byla uzavírána alespoň po roční známosti snoubenců.

Celá svatební událost de facto začínala dva měsíce před uzavřením sňatku, kdy se připravovala jak svatební hostina, tak i sami novomanželé. Proces přípravy započal událostí známou jako „de říkat o nevěstu“, při které přišel ženich za rodiči své nastávající se slovy: „Strýčku a teto, já Vás pěkně prosím, jestli byste mi dali Vaši dceru za věrnou manželku.“ Bylo zvykem, že ženich přinesl z domova alespoň litrovou lahev domácí pálené kořalky. Pokud byla odpověď rodičů kladná, dostalo se mu u nevěstiných rodičů pohoštění v podobě pečeného masa či koláčů. V následujících dnech si snoubenci sjednali katechismus a ohlášky.

⁹³ SECKÁ, Milena. Svatební obřad českých reemigrantů z Rumunska. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1987, ISSN 0009-0794. s. 43.

⁹⁴ Viz příloha č. 14

⁹⁵ SECKÁ, Milena. Poválečné změny ve svatebním obřadu u Čechů v rumunském Banátě a u reemigrantů na Chebsku a Znojemsku. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1988, ISSN 0009-0794. s. 162-169.

Organizace svatby probíhala alespoň tři týdny před svatbou a byli jí přítomni snoubenci, rodiče z obou stran a někdy i sourozenci. Zhruba týden před svatbou obcházeli společně nevěsta s ženichem své příbuzné ve vesnici a zvali je na svatbu se slovy: „*Vzkázali Vás rodiče z obou stran pozdravit, abyste se za nás nestyděli a ode dneška za týden nás do chrámu Páně vyprovodili.*“ Za předpokladu, že v dotazované rodině žili starší děti, tázali se, zdali jim mohou jít za mládence a družičku. Vzhledem k tomu, že po válce se emigranti odebrali do různých koutů Československa, prosadilo se od poloviny 60. let tištěné oznámení. Družiček a mládenců bylo na běžné chebské poválečné svatbě zhruba 6 párů a jejich počet se v průběhu času neustále navyšoval. Nejvyšší postavení mezi mládenci a družičkami měli tzv. nejstarší mládenec a nejstarší družička. Jejich práce spočívala k odvedení snoubenců k oltáři, během hostiny pak měli hlídat místa novomanželů.

Osobností, bez níž by se gernická svatba nemohla obejít, byl „starojka“, jenž zastával funkci jakéhosi svatebního funkcionáře a jehož hlavním úkolem byla organizace svatebního veselí. Většinou se jednalo o blízkého příbuzného z ženichovy rodiny a jeho hlavním symbolem byla asi metr vysoká hůl obtočena trikolorou a na špici zdobena kyticí s pentlemi.

Poté, co došlo k pozvání svatebčanů, začali svatební hosté posílat do nevěstina domu potraviny, jež sloužily k utvoření typické gernické svatební hostiny. Potravin většinou dorazilo takové množství, že pokryly většinu potřebných surovin. Na rodiny novomanželů tak většinou zbylo jen pořízení masa a alkoholu.

V předvečer svatby se konala hostina v domě nevěsty, během níž družičky připravovaly tzv. svatební „kout.“ Takováto hostina byla z hlediska prostoru náročná, proto se pro ni musel nevěstin dům přizpůsobit. Z finančního hlediska byla svatba pro první vlnu reemigrantů nesmírně náročná, přesto počet svatebních hostů zřídka kdy nepřekonal hranici sta svatebčanů. Družičky mimo jiné připravovaly i kytky určené pro ženicha a mládence, kterým se připínaly na klopu saka či za klobouk.

Původně běžným svatebním dnem byla sobota a celé svatební veselí započalo již ráno, kdy se mládenci sešli u starojky a šli „svádět“ družičky a svatebčany. Slovem „svádět“ se samozřejmě rozumí svolat svatební hosty a družičky. Původním zvykem bylo, že se navštívil každý dům, v němž žila družička, ta vyšla z domova a svého mládence „okytla“, až poté se přidala k průvodu. Když byli všichni mládenci a družičky pohromadě, obešli společně všechny hosty, těm před domem zahráli (zpravidla se jednalo pouze o harmonikáře) a přidali se k zástupu. Takto utvořený zástup teprve zamířil k domu ženicha, kde se nacházeli i jeho blízcí. Až poté svatebčané spolu s ženichem zamířili k nevěstě v pevném pořadí. Jako první

kráčel starojka s holí v ruce, za ním svatební kapela, dále ženich vedený nejstarší družičkou a nejstarším mláďencem, následování družičkami a mláďenci a na závěr zbylí svatebčané.

Před domem nevěsty, který měl své dveře dokořán, se podávalo občerstvení v podobě kávy, kořalky, koláčů, jitrnic a také sulcu. Po tomto pohoštění si snoubenci klekli na klekátko a od rodičů, sedících naproti nim, jim bylo uděleno požehnání. Většinou poté vystoupil starojka a přítomným předčítal úryvky ze Starého zákona, týkající se manželského života. Po požehnání se obvykle zpívala píseň *Slunéčko vyšlo nad hory*.

Po písni se všichni odebrali směrem k národnímu výboru. V čele šel opět starojka, za ním kapela, poté nevěsta vedena nejstarším mláďencem a za nimi ženich vedený nejstarší družičkou. Jak je patrné z předešlých kapitol, banátští Češi a církve šli ruku v ruce a ani v tomto případě tomu nemohlo být jinak. Po uzavření občanského sňatku se zástup odebral do místního kostela. Během mše a svatebního obřadu stáli za ženichem a nevěstou jejich křestní kmotři (téměř výhradně se jednalo o kmotry mužského pohlaví) a v některých případech jim nad hlavou drželi malé věnečky. Po svatebním obřadu a následném odchodu z kostela vyprovázely družičky nevěstu písni *Červená růžičko*.⁹⁶

Charakteristické pro chebskou oblast byl následný odchod k nevěstě, kde se konal slavnostní oběd. Na cestě docházelo k tzv. „zatahování“, kdy ženy natáhly přes cestu provaz a nikdo nesměl dále projít, dokud starojka ženám nezaplátil. Svatební průvod byl do nevěstina domu vpuštěn až poté, co na otázku „Co nám nesete?“ odpověděl „Stav manželský a sedmerou svátost“. Původně se u dveří odehrával zvyk, kdy bylo na zem položeno koště a podle reakce nevěsty se usoudilo, jaká bude asi hospodyňka. Tento zvyk byl však po reemigraci nahrazen tradičním českým zvykem, kdy starojka rozbije talíř na kousky a ty pak nevěsta musí zamést. Nežli novomanželé zasedli ke svému stolu v „koutě“, obsadili jej nejstarší mláďenec s nejstarší družičkou. Pokud by tak neučinili a někdo je předešel, museli by místo vyplatit⁹⁷. V padesátých a šedesátých letech nebylo zvykem pořádat svatební veselici v restauraci, tento nový zvyk se ujal převážně v sedmdesátých letech minulého století.⁹⁸

Svatební veselí započalo modlitbou (většinou se jednalo o modlitbu Otčenáš), již předříkal starojka. Následně také starojka pronesl přípitek. Přítomných se zeptal, zdali mají hlad, pokud se mu dostalo kladné odezvy, přinesl talíř, v němž byly slepičí nohy a další

⁹⁶ Viz příloha č. 15

⁹⁷ SECKÁ, Milena. Svatební obřad českých reemigrantů z Rumunska. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1987, ISSN 0009-0794. s. 44-45.

⁹⁸ SECKÁ, Milena. Poválečné změny ve svatebním obřadu u Čechů v rumunském Banátě a u reemigrantů na Chebsku a Znojensku. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1988, ISSN 0009-0794. s. 162-169.

zbytky ze slepice. Úmyslně s ním zakopl a obsah vylil. Poté do místnosti přivedl „berana,“ z něhož se měla vařit polévka. Jednalo se o muže pohybujícího se po kolenou a v ruce držícího plech či prkénko pokryté bílým ubrusem. Starojka vzal do rukou palici a několikrát udeřil berana do plechu. Beran se skácel na zem a utekl pryč, zatímco starojkovi zůstalo v ruce bílé prostěradlo symbolizující beranovu kůži, která měla být použita na polévku. Také obvykle pronesl žert o tom, že se beranovi podařilo pláchnout, ale polévka již brzy bude hotova. Teprve po tomto představení skutečně přinesl novomanželům slepičí polévku.

Na chebské svatbě bylo typické, že novomanžele obsluhovala nejstarší družička. Ta spolu se svým nejstarším mládencem zasedla vedle novomanželů. U stolu svatebčanů zasedli další významné osoby jako křtící kmotři spolu se svými partnery a samozřejmě nemohl chybět ani kněz, jenž dotyčné oddával.

Co se týče slavnostního oběda, ten se v průběhu času na gernických svatbách měnil. Pro chebskou společnost bylo běžné podávat vařené slepičí maso spolu s rajskou či křenovou omáčkou, dále vepřovou pečením s knedlíkem a zelím a také tradiční „sármy.“⁹⁹ Na stole během celé svatební hostiny nemohly chybět koláče, limonády a také alkohol. U alkoholu byla samozřejmě nejvíce zastoupena podomácku pálená kořalka.

Během dne se zpívalo, tančilo a vyprávěly se historky. Pro chebské prostředí bylo zvykem, že nevěsta se během dne nesměla bavit, ba naopak měla projevovat smutek. Těsně před půlnocí se přinášel zhruba metr vysoký svatební stromek ověšený cukrovinkami, jablky či koláčky. Stromek se postavil před nevěstu a ženicha, načež začali svatebčané zpívat píseň *Šel jest Pán Bůh, šel do ráje*. Když text písně došel ke slovům „utrň jabko“ symbolicky žena utrhla jablko ze stromku, rozkrojila ho v půli a půlku podala svému muži. Po dozpívání písně uchopili oba stromek pravou rukou a silně jím zatřásli, takže ozdoby ze stromku spadaly. Popadaných ozdob se ujaly většinou děti, pro něž byly takové sladkosti svátečním pokrmem.

Kolem půlnoci probíhal další obřad – „čepení nevěsty“. Kmotra nevěsty a její nejstarší družička sňaly nevěstě z hlavy korunku (většinou to byla perlová čelenka). Mezitím byla ženichovi sňata kytka s mašlí, jež mu byla na počátku dne připnuta. Během tohoto obřadu se běžně zpívala píseň *U ty naší studnice*. Původní svatební korunku nevěsty nahradil nově šátek, který nevěstě uvázala na hlavu kmotra. Nevěsta jej nejprve dvakrát z hlavy sundala, potřetí si ho již na hlavu přivázat nechala. Sundání korunky a následné uvázání šátku na

⁹⁹ Sarma je tradiční pokrm pocházející z kuchyně Osmanské říše, odkud se rozšířil do zemí Balkánu. V turecké kuchyni se tento pokrm skládá z listů révy vinné a mletým masem. Na Gerníku se „sármy“ skládají z ochuceného mletého masa a zelných listů.

hlavu nevěsty symbolizovalo přeměnu svobodné dívky ve vdanou ženu. Jakmile byla žena označena tímto symbolem, za hlasitého zavýsknutí vyskočila na stůl a seskočila na druhou stranu, většinou ji následoval ženich. Pověra totiž tvrdí, že kdo se dříve dostane na druhou stranu stolu, ten bude v domácnosti poroučet.

Od této chvíle se zábavy účastnila i nevěsta, Ta svůj první tanec tančila s ženichem, poté s křticím kmotrem a poté s dalšími hosty podle jejich vztahu a vážnosti. Následovala sbírka „na parchanta“, při níž se dotyčný (většinou se jednalo o muže) převlékl do zástěry, někdy si také mohl na hlavu nasadit paruku, a obcházel přítomné muže, od nichž požadoval dobrovolný příspěvek. Během toho ještě utrousil několik poznámek na stranu ženicha, jemuž vyčítal, že je otcem, který není schopný zaopatřit své dítě. Hosté navíc během celé této tradice zpívali píseň *Zakolíbej Jeničku* (jméno se mohlo libovolně zaměnit dle jména ženicha), *zakolíbej chvíličku*.

Během veselky se konala různá představení. Nejpopulárnější byly mezi lidmi tzv. „maškary“, Ty si většinou před přítomnými utahovaly z některé osobnosti či nějaké úsměvné události, která se běžně mezi lidmi tradovala. Mnohdy se také přispívalo na kuchařky. Do sálu vstoupil starojka se zlomenou vařečkou a za ním kuchařky s ovázanýma rukama.

Svatební veselí končilo běžně kolem rána, kdy se hosté začali postupně ze sálu odebírat domů. U dveří ještě dostali výslužku skládající se buď z koláčů, což bylo běžnější, nebo z pečeného masa. Během svatebního dne se také dávaly dary, ty ovšem byly většinou omezeny na potraviny, které byly zaslány již před samostatnou svatbou, nebo dary dávali pouze blízcí příbuzní, a to v podobě oblečení či látek. Jak jsem již konstatoval dříve, oblečení bylo pro první reemigrantskou vlnu nedostatkovým zbožím. Vzhledem k tomu, že krajané většinou přicházeli s velmi malým finančním obnosem, nebylo zvykem, že by se novomanželé odebrali na svatební cestu.¹⁰⁰

4.5.2 SVATEBNÍ OBŘAD REEMIGRANTŮ Z GERNÍKU NA PŘELOMU TISÍCILETÍ

Po emigraci v devadesátých letech prodělal svatební obřad řadu obměn a čím dál tím více přebíral podobu české moderní svatby. Přesto si v prvních letech po návratu do Čech zachoval v některých případech svoji původní podobu. Důkazem toho je svatba Ecateríny Tudosa, jejíž svatba z roku 2000 měla řadu prvků převzatých z gernického prostoru.

¹⁰⁰ SECKÁ, Milena. Svatební obřad českých reemigrantů z Rumunska. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1987, ISSN 0009-0794. s. 45.

Původní zvyk, během kterého se obcházeli příbuzní a zvali se na svatbu, byl kvůli rozdrobenosti imigrantů na Plzeňsku a Chebsku nerealizovatelný. Z tohoto důvodu se převzala tradiční podoba, kdy se zasílali svatebčanům pozvánky. Nejbližší rodinní příbuzní se sešli v domě nevěsty, kam také zamířil ženich. Ten se, jak bylo zvykem, se svojí budoucí ženou setkal v nazdobené světnici. Nevěsta byla oblečena v dlouhých bílých šatech a ženich v černém obleku. Byla přítomna také družička, která šaty přidržovala. Sešla se zde také kapela. Ta hrála píseň symbolizující odloučení se dcery od matky. V tomto konkrétním případě se jednalo o píseň *Už ve Hrádku zvonijú*.¹⁰¹

Na dvoře se odehrál tradiční krátký obřad vedený knězem. Ten přečetl úryvek z evangelia týkající se ustanovení svátosti manželství. U svatby Kateřiny Merhautové a Sorina Adriana Tudosa byl zvolen úryvek z evangelia podle Marka o opuštění svých rodičů a o splynutí dvou osob v jedno. Následovala tradice převzatá z banátského prostředí, kdy novomanželé prosí své rodiče o odpuštění se slovy: „*Milí rodiče, zaplať Vám Pán Bůh za to, že jste mě vychovali a tolik se pro mě obětovali, prosím Vás, odpusťte mi všechno, čím jsem Vás v životě hněvával/a, podruhé Vás prosím, požehnejte mi do budoucího života v manželství.*“ Na to rodiče novomanželům požehnali znamením kříže. Tato žádost o odpuštění a požehnání byla typická pro svatby na Gerníku. Zde v Čechách ji reemigranti téměř vůbec nevyslovují. Podobně, jako tomu bylo na Gerníku, se následně zpívala píseň „*Slunéčko vyšlo nad hory.*“ Celá píseň se nese v duchu opuštění svého otce a matky, zároveň zapojuje prvky ctnostného katolického života.

Poté se ženich s nevěstou odebrali za tónů písní „*Čtyři páry bílejších koní*“ a „*Kolíne, Kolíne*“ do slavnostně nazdobeného auta s panenkou na kapotě. Obzvláště píseň „*Kolíne, Kolíne*“ je tradičně užívána v banátských vesnicích. Během celého procesu družičky kytily mládence. Kolona aut se za neustálého troubení odebrala do kostela (většinou se jednalo o nejbližší kostel). Zde se před kostelem shromáždili mládenci a družičky, mohlo se jednat až o 15 párů, kteří vedli nevěstu a ženicha průvodem do kostela. Zde při vstupu do kostela zazněla tradiční svatební melodie od Richarda Wagnera.¹⁰² Během celé mše Kateřiny Merhautové stáli družičky a mládenci za ženichem a nevěstou. Nevěsta si dokonce i sama zpívala žalm „*Duše má jásá, jásá v mém Spasiteli, v Pánu Bohu mém*“, což však rozhodně není běžné. Tuto konkrétní sloužil vedle Miroslawa Giergy koncelebrující kněz Mons. Josef Žák, jehož vztah byl k imigrantům po roce 1989 nesmírně silný. Během svatebního slibu

¹⁰¹ Jedná se o obdobu písně „*Už v Kyjově zvonijú.*“

¹⁰² Této svatební melodie využívají banátské přistěhovalci nadále.

stáli svědci za nevěstou a ženichem a položili jim pravou ruku na pravé rameno. Této tradice se dnes využívá už jen v minimální míře. Následně eucharistii přinesli k oltáři již novomanželé. Svátost eucharistie byla udělována nejprve novomanželům, poté nejbližším členům rodiny, kteří také zaujali přední místa v kostele, a poté byla udělena i dalším svatebčanům. Jelikož byly sestry Merhautové hudebně nadané, zpívaly společně s nevěstou píseň „Jenom ty jsi věčná pravda a nikdy se neměníš“.¹⁰³

Po mši svaté se před branami kostela blahopřálo novomanželům, zatímco začala hrát muzika. Ta se limitovala pouze na harmoniku a zpěv, jelikož byla veškerá aparatura připravená v sále. Později se začalo využívat i dechových nástrojů. Běžně se v tuto chvíli hrála píseň „Vdávala matička“. Všichni shromáždění se přesunuli auty do prostor, kde se měla odehrávat zábava. Před branami byla nevěsta s ženichem a nejstarší družička s nejstarším mláďencem přivítání panákem tvrdého alkoholu – obvykle se jednalo o domácí pálenou kořalku. Dle českého vzoru upustila nevěsta talíř na zem. Střepey musel ženich starým koštětem zamést a namést na lopatku. Během toho mu přítomné ženy škodily a střepey mu odkopávaly. Nevěsta s ženichem vstoupili obvykle do sálu s písní „Nežeňte se, chaso mladá“. Pro novomanžele byl připraven zdobený svatební kout. Dle tradice se vedle nich usadila nejstarší družička a nejstarší mládenec. Zachována byla i tradice s beranem na polévku. Svatební přípitek se zpíval jak v českém, tak i rumunském jazyce. Na gernických svatbách bylo zvykem, že nejbližší příbuzní, například sourozenci či rodiče, obsluhovali přítomné hosty. Obsluhy se ujali ale i vzdálenější příbuzní, jimž byla tímto prokázána čest.¹⁰⁴ Na stolech kromě koláčů a chuťovek nesměla chybět domácí pálená kořalka. Ta si své místo našla již od nepaměti a postupně se stala typickým jevem zábav. Počet hostů na svatebním veselí se odvíjel od toho, zda byli oba novomanželé potomky rodičů z Banátu. Pokud oba byli, atakoval počet hranici dvou set hostů.

Hrály se písně různých žánrů, od valčíku, polky, přes tango, až po rumunské moderní písně. Ty si své pevné postavení získaly hlavně u generace reemigrantů po roce 1989 a jejich potomků. Svatby se vyznačovaly svojí energetičností, projevující se v hudbě a tancích. Během tance „hora“, vedla ho obvykle nevěsta s ženichem po svém boku, se na svatbě Kateřiny Tudosa tancující odebrali ven z budovy následování muzikanty. Ti hráli pouze za pomoci harmoniky a saxofonu, což svým způsobem připomínalo tradiční banátské svatby z období socialismu. Svatba Kateřiny Tudosa byla specifická i tím, že nevěsta spoustu písní

¹⁰³ Přesný název písně se nepodařilo dohledat. Píseň v této části mše byla čistě volitelnou záležitostí.

¹⁰⁴ Viz příloha č. 16

zpívala společně s kapelou. Novinkou byly písně jako *Růže z Texasu* či *Pampelišky*, jejichž zařazení do repertoáru osvěžilo tradiční, ovšem stereotypní seznam skladeb.

Později odpoledne byl za zvuku slavnostního marše slavnostně přinesen svatební dort k rozkrájení novomanželi. Ti poté vyzvali tchána a tchýni k tanci. Tento tanec se postupem času přesunul do brzkých odpoledních hodin a obvykle následuje po tanci novomanželů. Večer se přispívalo tzv. „na parchanta“. Kdo chtěl, mohl se připojit do jakéhosi vláčku vedeného rodinným příslušníkem. Ten držel v rukou panenku a dětským křikem vyzýval svatebčany k dobrovolnému příspěvku na dítě. Během toho se zpívala píseň *Zakolíbej*. Následovalo čepení nevěsty její kmotrou, během něhož se sundávala korunka z hlavy na důkaz toho, že se z nevěsty, mladé dívky, stává žena. Během čepení zpívaly družičky píseň:

*„Vále tobě marný světe
vále tobě dávám,
do ráje rozkošů světa
chodíti přestávám.*

*Ted' se loučím s mládenci
a pannami všemi,
pod krásnými věnečkami
nemohu být s vámi.*

*Dnes jsem vešla do zahrady,
jenž je štěpovaná
pěti ran krve prolítí
mého Krista Pána.*

*Naklonila jsem hlavu svou,
spadlo drahé kvítí.
A mě nyní vésti budou
k sedmero svátostí.*

*Ve zahrádce Boha Otce,
a to v jeho trůnu,
že mám míti postavenou
manželskou korunu.*

*Opustila jsem já pro ni,
a to stav panenský,
oblíbila jsem si sobě
vstoupit v stav manželský.*

*Ach mé rozmilé rodiče
a přátelé moji
potěšte mě v mém zármutku,
který já mám nyní.*

*Vy mě těšiti nechcete,
jen mě domlouváte,
místo, kde jsem se zrodila,
dáti mi nechcete.*

*A pak já už tady nemám
patrona žádného,
že já musím odejít
z domu otce svého.*

*Ach, má rozmilá matičko,
pro Boha Vás prosím,
za vaši mateřskou lásku
a starost největší.*

*Jak jste mě, má matičko,
pod srdcem nosila,
a od mojí maličkosti
o mě se starala.*

*Ach, můj upřímný tatičku,
já Vám též děkuji,
za vaši otcovskou lásku
šťěstí Vám vinšuji.*

Milí bratři a sestřičky

... (nepodařilo se mi zjistit verš)
*musíme se v dnešní době
 znovu se rozloučit.*

*Vy mládenci a družičky,
 buďte s Pánem Bohem,
 pochválen buď Ježíš Kristus
 až na věky. Amen“*

Následovala krátká píseň:

*„Už už už, už je (dotyčný) muž,
 (dotyčná) je jeho žena,
 přikreje ho peřinama,
 už už už, už je (dotyčný) muž.“*

Samozřejmě nemohl chybět hod svatební kytice dle tradice předznamenávající brzkou svatbu dotyčné, která ji chytila. Svatba obvykle končí v brzkých ranních hodinách následujícího dne. Než však hosté odešli domů, dostali od rodin novomanželé výslužku.¹⁰⁵

4.6 POKRAČOVÁNÍ HUDEBNÍHO ODKAZU

U Gerničanů by se dalo říci, že čím tvrdší podmínky jim byly dány, tím více se dokázali bavit. Hudební tradice zde navazovala na působení děkana Václava Maška, jehož rozsáhlé dílo „Sbírka lidových písní Čechů v Banátě“ shrnulo na 384 stranách banátské písně členěné podle jednotlivých obcí, v nichž se vyskytují a pro něž jsou charakteristické. Vznik díla obnášela rozsáhlá, mravenčí práce, během níž gernický farář objížděl české vesnice v Rumunsku, písně si nahrával na audiokazety a jejich texty přepisoval na psacím stroji. U této práce také stála Jana Šindelářová, jež prováděla korekci textů a písně nahrávala na CD.¹⁰⁶ Pro tanní prostor byla charakteristická lidová muzika zčásti odrážející atmosféru života obyvatel. V polce a valčíku dominovaly motivy lásky, odloučení od milovaného partnera, strasti či motivy smrti. Polka a valčík, stejně jako tango, které si našlo své místo v repertoáru místních hudebníků, se tancují osobitě pro banátský prostor, a mnohým Čechům tak činí potíže. Stejně motivy jako u polky a valčíku se objevují i u duchovních písní, které

¹⁰⁵ ŠTRUNC, Josef. *Svatba Kateřiny Tudosa* [videozáznam na VHS]. Domácí videozáznam, 2000.

¹⁰⁶ MAŠEK, Václav, ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Sbírka lidových písní Čechů v Banátě*. Příležitostný tisk.

mnohdy odkazují na tvrdost a těžkost života v Banátu. Příkladem jsou čtyři verše původem moravské lidové písně „Adam a Eva“ dochované v lehce pozměněné formě.

*Dal jim Pán Bůh po motyce
a vyhnal je na vinice.*

*Jděte, jděte a kopejte,
Sobě chleba dobývejte.¹⁰⁷*

Pravděpodobně největšího zaujetí pro českého pozorovatele dosáhne tanec zvaný „hora“, mající svůj původ v balkánském prostředí, jenž se tancuje zpravidla na rumunské písně.¹⁰⁸ Tanečníci, držící se za malíčky, při něm vytváří jakéhosi dlouhého hada posouvajícího se po sále. Obvykle následuje tanec, při němž se skupina lidí drží v kole střídavě kolem pasu a v oblasti lopatek.¹⁰⁹ Kolo je většinou tvořeno střídavým pořadím žena, muž, žena, muž. Tanečníci, točící se dokola, při něm dosahují vysoké rychlosti.

V druhé polovině 20. století započala svoji existenci v obci Gerník kapela říkající si „Bohemia.“ Zpočátku se jednalo o uskupení muzikantů, kteří hráli převážně na zábavách a svatbách a jejichž nástroji byla zpravidla harmonika a dechové nástroje.¹¹⁰ Na působení této kapely po reemigraci v devadesátých letech navázalo volné uskupení hudebníků, jež vzniklo roku 1998 u příležitosti svatby Johanny Rothové, rozené Glazerové. Zakládajícími členy byli Jan Vrba, ze zakládajících členů nejzkušenější muzikant, jelikož se angažoval již v kapele Bohemia, dále Karel Němeček, reemigrant z roku 1994, a Josef Glazer, reemigrant z roku 1993. Nově vznikající kapela nevlastnila žádnou zvukovou aparaturu, tudíž veškerá hudba, tehdy ji tvořily pouze klávesy, vycházela z hifi systému. Na klávesy hrál Jan Vrba a zpěváky byli Karel Němeček s Josefem Glazerem.¹¹¹ Po svatbě se kapela skutečně zformovala a začala se na své následující akce připravovat. Další velkou událostí byla svatba manželů Pospíšilových. Původní primitivní hudební systém byl nyní nahrazen starší bazarovou aparaturou. Skupina se navíc rozrostla o další členy – Karla Maška, Josefa Maška a Kateřinu Tudosa.

Uskupení se v průběhu času měnilo. Svou další tvář dostalo po roce 2010, kdy se do kapely vrátila Ecaterína Tudosa a novým členem se stal Tomáš Glazer. Zakládající trojice stále setrvala, i když později z kapely vystoupil Jan Vrba a byl nahrazen Josefem Maškem.

¹⁰⁷ *Piemule* [studentský film]. Režie Jana ŠEVČÍKOVÁ. Československo, 1984.

¹⁰⁸ Viz příloha č. 17

¹⁰⁹ Viz příloha č. 18

¹¹⁰ Mezi dechovými nástroji zaujaly přední postavení trubka a saxofon.

¹¹¹ Viz příloha č. 19

Harmonikářem byl již od přelomu tisíciletí Karel Mašek. Nově byly zařazeny dechové nástroje, konkrétně saxofony, jichž se ujali výše zmínění noví členové. Kapela od svého vzniku pořádala většinu gernických událostí, které se na Plzeňsku odehrávaly. V pozdější fázi, po roce 2010, byla kapela zvána do Ústeckého kraje, kde se usadila početná banátská komunita. Vzhledem k tomu, že neměla kapela od svého vzniku název, často se jí říkalo zjednodušeně „Plzeňská kapela“ či „Kapela Jana Vrby“. Až po roce 2010 dostala kapela nový název Gerničanka. Kapela však ukončila svoji činnost a v současné době bývá nahrazována gernickou skupinou Bohemia. Jednou z nositelů hudebního odkazu je i nově vzniklá skalenská kapela „Audio band“, kterou tvoří mladí Jan Roth a Štefan Růžička.

4.7 BANÁTSKÁ KUCHYNĚ

Specifikem pro banátský prostor je bezesporu tamní kuchyně mísící kulinařské způsoby různých národů (hlavně české, německé, rumunské). Způsob vaření vycházel z nedostatku surovin, způsobeného špatným zásobováním horského prostředí, a z všeobecného nedostatku surovin v Rumunsku během komunistického režimu. Rodiny byly závislé na tom, co si vypěstují, z čehož poté vařily. Spousta receptů se zachovala i po reemigraci do České republiky a stále tvoří základ jejich jídelníčku.¹¹² Dominovaly převážně obiloviny a zelenina, v menší míře se konzumovalo maso. Z obilovin se vařily jednoduché recepty jako palačinky, bramborové placky, bramboráky či šklubánky.

Velmi oblíbenou byla fazolová polévka, do níž se přidávaly kousky masa, častěji klobásy či uzeného masa. Dále se konzumoval vývar z kuřecího masa s cibulkou, brambory, to celé zahuštěné jíškou. Je důležité zmínit, že se téměř vůbec nevařily omáčky a stejně tak houskové knedlíky. Bramborové knedlíky se sice na jídelním stole objevovaly, ale nejednalo se o tradiční knedlíky, jaké známe z českého stolu. Samozřejmostí bylo domácí kysané zelí. Dokonce i po reemigraci se užívalo metody šlapání zelí.

Těžko bychom hledali tradičnější jídlo spojené s Gerníkem nežli tzv. „máčení“.¹¹³ Máčení, jež se stále u imigrantů připravuje, bylo a stále je tradičním nedělním pokrmem. Jeho základ je velmi podobný tradičnímu guláši, s tím rozdílem, že se nezahušťuje. Na začátku se osmaží cibulka do zlatova, k níž se přidají drobné kousky masa (vepřové maso, játra, ledvinky, kuřecí maso), vše se podlijí horkou vodou a maso se dusí doměkka. Na závěr se přidá sladká mletá paprika. Máčení se konzumuje výhradně s tzv. vdolky, ovšem shodu

¹¹² Viz příloha č. 20

¹¹³ Viz příloha č. 21

s českými vdolky lze spatřovat pouze v názvu samotném. Mnohé ženy kvůli nim vstávají brzy, aby výsledný efekt stál za to. Vypracuje se klasické kynuté těsto a z něj se vytvarují vdolky. Existují dvě varianty vdolků – u té první se vdolky dají péct nasucho do trouby, ovšem nikoliv na oleji. Druhá varianta, více tradičnější, spočívá v přípravě na litinové plotýnce. Výsledné vdolky se od sebe liší v míře nadýchanosti a v barvě.¹¹⁴ Mnozí, zvláště děti, považovali na Gerníku za lahodné máčet si vdolky do teplé domácí kořalky.

Dalším tradičním pokrmem, který imigranti připravují i v České republice, jsou takřčené sármy, mající svůj původ v Osmanské říši.¹¹⁵ Vlivem její expanze se toto jídlo stalo tradičním i u balkánských národů, včetně Rumunska. Základem je mleté (vepřové či míchané) maso, k němuž se přidá rýže, vajíčko, nejlépe trocha smažené cibulky, sůl, pepř a mletá paprika. Suroviny se vypracují a plní se do listů hlávkového zelí, což je rozdíl oproti jiným národům, jež maso balí do listů vinné révy. Hlávkové zelí musí být ovšem předem naložené.¹¹⁶

Vzhledem k tomu, že se ve velké míře pěstovala kukuřice, musela najít své uplatnění i v banátské kuchyni, přestože sloužila i jako potrava pro zvěř. Nejčastěji se z kukuřičné mouky, podomácku umleté, dělala tzv. mamaliga, rumunský národní pokrm. V Banátu se jednalo o typické páteční jídlo, jelikož místní velice přísně dodržovali páteční půst. V hrnci se dá vařit voda a poté se k ní přidává kukuřičná mouka, z čehož vzejde pokrm na způsob polenty. K jídlu se podávala smažená vajíčka či podomácku připravený balkánský sýr. Velmi oblíbenou modifikací pokrmu je konzumace mamaligy s mlékem, v němž se rozmíchají šípková povidla. Jakýmsi sladko-slaným „dortem“ byla tzv. „mamaliga kec“. Spodní vrstvu tvořila mamaliga, někdo na ni přidával sádlo, poté se mamaliga zalila kysanou smetanou, šípkovými povidly a tento proces se obvykle dvakrát zopakoval. V Rumunsku se mamaliga podává nejčastěji s brynzou a kysanou smetanou.¹¹⁷

Domácí sýr je obdobou dnešního balkánského sýru, ovšem je připravován pouze z přírodních surovin. Základem je ovčí, ale také kozí či kravské mléko, jež se zahřeje po podojení na teplotu zhruba 40 °C a přidá se k němu syřidlo. Na Gerníku se používal jako syřidlo výhradně prasečí žaludek, jenž musel být velmi dobře očištěn a zbaven svého obsahu. Žaludek se naložil do sklenice se slanou vodou, díky čemuž se nezkažil. Tato tekutina se

¹¹⁴ Viz příloha č. 22

¹¹⁵ Sarma (food) - Wikipedia. [online]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Sarma_\(food\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sarma_(food)).

¹¹⁶ Viz příloha č. 23

¹¹⁷ Rumunská mamaliga bývala jídlem chudých rolníků. Magazin.TravelPortal.cz - krásy světa na jedné adrese [online]. Copyright © Magazin.TravelPortal.cz [cit. 16.03.2019]. Dostupné z: <https://magazin.travelportal.cz/2014/09/18/mamaliga-jidlem-rolniku/>

právě používala jako syřidlo a obvykle se jí přidávalo zhruba 1-3 lžice podle množství mléka. Poté se mléčná tekutina vloží do „týlu“ (na způsob záclony) a čeká se, dokud neodkape syrovátka, což může trvat až 12 hodin. V Banátu se syrovátka nekonzumovala, ale dávala se pouze jako krmivo prasatům. Sýr, který po odkapání vznikl, se nakrájí a nakonec osolí. V letních dnech, kdy se chodilo neustále na pole a nebyl čas vařit, se sýr konzumoval hlavně s rajčaty, chlebem a špekem či škvarky.

Podomácku se musel vyrábět i tvaroh, jenž dostal v Rumunsku název „sladký sýr“. Mléko se udržovalo dlouho v teplotě, dokud nezкисло. Zkyslé mléko se položilo na oheň, ovšem do takové vzdálenosti, aby bylo vystaveno minimální teplotě. Tento proces trval až 24 hodin a čas od času bylo zapotřebí mléko zamíchat. Nakonec se přes síto procedilo a nechalo se vykat. Tvaroh se používal hlavně u koláčů. Nejčastěji se pekly tvarohové, povidlové, ořechové a makové koláče v neděli či o svátcích. Na Štědrý den se navíc pekly vdolky, ty se ale v půli rozřízly a každá polovina se namazala šípkovými povidly, tvarohem a kysanou smetanou – jednalo se o tzv. kropené vdolky.

Ačkoliv se to v dnešní době může zdát neuvěřitelné, někteří gerničtí krajané v České republice stále vaří domácí šípková povidla, která nemohla v žádné gernické domácnosti chybět. Vše začíná mravenčí prací, kdy se musí šípky ručně natrhat. Ty se poté opláchnou a dají se do vařící vody. Některé rodiny vlastní obrovské nádoby až na 100 l, v nichž se šípky vaří, dokud nezačnou prskat, čímž nastává nejnáročnější fáze. Odstaví se oheň a začne trojí cedění. Poprvé se šípky cedí přes větší síto, jímž neprojde hlavně slupka a pecky. Podruhé prochází šípky skrz další síto, jímž už neprošly žádné pecky a ani většina „chloupků“ z šípku. K třetímu a zároveň nejdůležitějšímu cedění se kupují dámské punčocháče, jimiž neprojdou žádné chloupky, které by jinak při konzumaci způsobovaly škrábání v krku. Výsledná šípková voda se vaří zhruba dalších 8-10 hodin, dokud nevzniknou šípková povidla. Až na samotném závěru se přidává cukr.¹¹⁸

Některé rodiny v neděli kromě máčení konzumují sulc. Ten se ovšem od tradičního českého pojetí liší. Jeho hlavní složkou je vepřová hlava včetně uší, vepřové pacičky, kůže a delikatesa v podobě vepřového jazyka. Suroviny se dají vařit ve vodě, přidá se 1-2 cibule, bobkový list a pepř. Maso se vaří tak dlouho, dokud neodpadá od kosti. Poté se vyndá, voda se okyselí octem, ochutí a vše se dá do misek do chladu. Celý recept je zcela přírodní a neužívá se žádné želatiny v prášku.

¹¹⁸ Viz příloha č. 24

Na Gerníku se mezi nealkoholickými nápoji konzumovala převážně voda. V pozdější fázi rumunského socialismu se na pulty dostávaly i sirupy. Děti si často do vody přidávaly cukr, za což byly často kárané, jelikož cukr byl luxusním zbožím. Muži v obci pálili domácí kořalku. Nejčastěji se jednalo o švestkovici, slivovici či kořalku z hroznového vína vyznačující se nádhernou vůní – tzv. lozovka.¹¹⁹ Do kořalky se také mohly přidat višně, jež daly kořalce višňovou chuť a barvu a podle níž byla pojmenována jako višináta.

4.8 BANÁTSKÝ KROJ

Pokud byste zavítali na folklórní festival v Banátu, jenž se koná pravidelně v jedné z českých vesnic v Rumunsku, zaujaly by vás na první pohled nádherně zdobené ženské kroje typické pro banátský region. Kroje se na Gerníku těší veliké úctě a tradici. V obci se kroje pro jednotlivé ženy a dívky v domácnosti šily zvlášť na míru, což byla práce buď matky či babičky dotyčné ženy nebo dívky. K šití se využívalo tzv. mustru, podle něhož se vystřihoval tvar potřebné látky a z ní se šily jednotlivé části kroje. Svůj kraj si gerničtí krajané hrdě přiváželi do České republiky a i zde ho při velkých událostech oblékají (např. Slavnost Božího Těla).¹²⁰ Kraj se běžně dědil v rámci rodiny, nejčastěji se odkazoval dcerám či snachám. Na výrobu kroje se užívalo těch nejkvalitnějších dostupných látek a mnohdy kvůli nim rumunští krajané dojížděli do Čech. Jednou z nejcennějších látek byl brokát, z něhož se šil slavnostní kraj, obvykle nošený při významných křesťanských svátcích.¹²¹

Generace rodičů reemigrantů z 90. let vlastnila několik krajů, které využívaly po celý rok. Nosily se buď na doma, do školy či do kostela, ale nebylo zvykem, aby si žena kraj sloužící k domácímu nošení oblékla na nedělní mši svatou. Aby nedošlo k nedorozumění, na doma se oblékala pouze jedna vrstva kroje. Pokolení pozdějších přistěhovalců od dresového stereotypu postupně opustilo a každodenní domácí kroje nově nahradily „panské šatičky“ jednoduchého střihu z lacinějších dostupných látek.

Již od útlého věku, obvykle kolem deseti let, si dívky samy pletly ponožky ke kroji, jež sahaly nad kolena a byly uchyceny podvazky. Ponožky byly zdobeny nejrůznějšími vzory (šípkovými, srdcovými aj.) či kombinací různých vzorků. Zvláštní postavení měly ponožky „na rozmarýnku“, jež budoucí nevěsta oblékla při pozvání svatebčanů na svatbu. Nejkomplikovanější spodní část kroje se skládala z několika vrstev sukni podle toho, jakou tělesnou konstrukcí byla žena obdarována. Pokud neměla žena vystrčené kyčle, navlékla

¹¹⁹ Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 16. 3. 2019.

¹²⁰ Viz příloha č. 25

¹²¹ Viz příloha č. 26

nejspodnější sukni, kterou v oblasti kyčlí srolovala, a tato část se stala jakýmsi záchytným bodem pro následující sukně. Na ni se oblékla tzv. „flanerka“, ta svůj název dostala podle flanelového materiálu, z něhož byla ušita. Sukně se naškrobila škrobem z brambor, díky čemuž získala vhodnou tvrdou strukturu k utvoření čtyř koryt. Čtyři koryta byla skutečně striktním pravidlem a nesplněním tohoto společenského předpisu mohla být žena vystavena veřejnému posměšku.

Důležitou estetickou roli hrála „spodnička“, a to z důvodu nádherné krajkované nejspodnější části této sukně. Jinak byla obyčejnou sukni z bílé látky. Z důvodu, aby krajka spodničky vynikla, byla nejvrchnější sukně kratší. Na ní se nacházely „sámečky“, plnící čistě estetickou funkci. Na horní část těla přišla nejprve obyčejná bílá košilka a přes ní se oblékl kabátek. Kabátek se dělil do dvou skupin podle toho, zdali byl oblečen pod zástěru („tzv. natálky“), či přes zástěru.¹²² Zástěra byla obvykle jednoduchého čtvercového stříhu se sámečky, kolem dokola ozdobená krajkami či vyšíváním. Vyšívání bylo znakem slavnostnějšího kroje. Do krojů byly oblékány také malé děti, de facto již od narození. Nejslavnostněji byly oblékány během masopustu, kdy se konal dětský ples. Dětem se upletla slavnostní čepička s barvou podle toho, zdali se jedná o dívku či o chlapce.¹²³

Na hlavě ženy byl uvázán šátek, na nějž byly ženy náležitě hrdé, což reflektuje množství šátků v jejich šatních skříních. Šátky byly obvykle dvojího typu – látkové a šanetychly. Šanetychly, ušité z kašmíru, se nosily na červené svátky (Velikonoce), na Boží hody nebo na významné slavnosti, jako je křest. Rozdíl mezi těmito šátky byl v tom, že klasický látkový byl obroubený. Po šanetychlu zaujal významné postavení tzv. „lantratý šátek.“¹²⁴ Do kostela se nosily šátky bílé barvy s různými vzory, červené šátky byly brány za podřadnější. Nebývalo zvykem, aby si žena během velikonočního období vzala na bohoslužbu pokrývku hlavy červené či růžové barvy, ale spíše navlékla modrý nebo zelený šátek. V zimních časech měl šátek také hřejivou funkci.¹²⁵

¹²² Viz příloha č. 27

¹²³ Viz příloha č. 28

¹²⁴ Viz příloha č. 29

¹²⁵ Viz příloha č. 30

ZÁVĚR

Již od počátku své odborné činnosti jsem k práci přistupoval s nesmírným nadšením a zápallem, neboť jsem pociťoval, že píši o něčem, co je skutečně živé, aktuální. Vždy, když jsem navštěvoval rodiny krajanů, uvědomoval jsem si, že toto uskupení, jež bez debat pozvolna skomírá, nutně potřebuje dodat nový impuls, aby se opět stalo celistvým a semknutým, jako tomu bylo v době před samotnou reemigrací.

Jak již tomu bývá, reakce na sebe nenechala dlouho čekat a kolem se začali objevovat lidé, kteří se zajímali o průběh této práce a hlavně o to, zdali by si ji mohli v budoucnu přečíst. Ukázalo se, že jsou ochotni poskytnout své skromné domácí materiály, jejichž hodnota je však nevyčíslitelná. Ihned na úvod jsem se tak mohl opřít o vstřícnost lidí a jejich touhu pomoci.

Jak jsem již předesílal v úvodní části, mým hlavním záměrem bylo pojmout práci tak, aby vyprávěla skutečné příběhy, neboť dějiny tohoto etnika jsou plné jak tragických, tak radostných příběhů. Z tohoto důvodu jsem vedl řadu interviewů s přímými účastníky těchto dějů. K mému velkému překvapení se rozhovory mnohdy oproti očekávání protáhly, jelikož vybraní jedinci byli do tématu nesmírně zapálení a poslouchat jejich výpovědi byl skutečně silný zážitek. O to více jsem byl překvapený, když jsem spatřoval silnou touhu po vyprávění o dané problematice ze strany Čechů, kteří byli tomu všemu velice blízko. K rozhovorům jsem si vybral rodiny nejen z Plzeňska, ale také z Karlovarska, abych zamezil pouhému limitování se na jeden region. Během práce se ukázalo, že je soukromý archiv Diecézní charity Plzeň pravděpodobně jedinou institucí, jež detailně mapovala situaci kolem banátských reemigrantů. Momentálně charita disponuje četnými záznamy zahrnujícími číselné údaje o příchozích rodinách, korespondenci krajanů zvláště s Janou Šindelářovou či přehledy o akcích, jež byly pořádány pro repatrianty.

Stěžejní rozhovor byl veden s Ing. Jiřím Lodrem, neboť se ukázalo, že je skutečně vzácným nositelem vzpomínek na ony události z počátků procesu reemigrace. Ovšem jako nejdůležitější se ukázal být jeho nesmírný přehled, díky němuž jsem byl odkázán na řadu lidí, jež byli během devadesátých let a na přelomu tisíciletí s českými krajaný v kontaktu. Díky tomu jsem například vedl rozhovor s Margitou Barnášovou, tehdy působící v poradně pro migranty a uprchlíky. Během mé odborné činnosti došlo ke změně na postu dýšinského kněze. Dnes již bývalý kněz Pavel Petrašovský, jenž si stihl za své dlouhé působení ve farnosti utvořit obraz o gernickém společenství, byl nahrazen Liborem Bučkem dříve, než

jsem s ním stačil provést interview. Přesto se mi podařilo sehnat od bývalého dýšinského faráře krátké vyjádření na adresu jeho bývalých farníků.

Hlavním záměrem práce bylo nastínit nejen příběhy rodin, ale i to, co nejvíce gernickou identitu charakterizovalo – tedy její kulturní a mentální pojetí. Mé původní smýšlení, že jsem s většinou obeznámen, bylo velice rychle vyvráceno. Přestože dnes chápeme banátské krajany jako etnikum silně propojené s náboženskou vírou, bývalo tomu kdysi jinak, o čemž svědčí řada pověr, jež se na Gerníku tradovala. Nakonec mě vše vedlo k zamýšlení se nad aktuální náboženskou otázkou repatriantů, jež je z mého pohledu otázkou číslo jedna.

Dle mého názoru je pozorována jistá podobnost mezi první a druhou vlnou přistěhovalců z rumunského Banátu, jež se dá nejvíce reflektovat na jisté dávce studu této skupiny. Situace, pokud do ní zabředneme hlouběji, působí poněkud paradoxně. V Banátu se pro Čechy, kteří zde žijí, zažil pejorativní, pohrdavý výraz Pémové, jenž je odvozen z německého Böhm. V okamžiku, kdy se Banátané začali přesouvat na naše území, byli v mnohých případech opět posměšně nazýváni Rumuny, třebaže jejich krajanská příslušnost byla česká a oni ji tak hrdě na Gerníku vyznávali. Málokdo se díval na to, že toto etnikum má skutečně hluboké kořeny v českém prostoru. Za zmínku stojí poněkud úsměvná historka, jež se odehrála již ve 21. století, kdy se jedna nejmenovaná kyšická obyvatelka v rozpravě s gernickým přistěhovalcem zmínila o tom, že se těm Rumunům, co žijí dole v Kyšicích, poněkud daří, aniž by si byla vědoma, že právě hovoří s příslušníkem této skupiny lidí. Výraz „Rumun“ v sobě totiž skrýval více významů a bylo z něj přinejmenším cítit pohrdání, ale také předsudky nevzdělanosti a primitivnosti.

Z této skutečnosti se zrodil přístup, který české reemigranty z Gerníku silně charakterizuje bez ohledu na to, zda imigrovali před padesáti lety či nyní. Potlačení své banátské identity totiž dotyčný dokázal tato hanlivá oslovení nebo výsměšky limitovat, což vedlo k daleko rychlejší a výraznější asimilaci. Sám Josef Žák a jeho sourozenci (pochází celkem z devíti sourozenců) si jsou této skutečnosti vědomi a také naráží na to, že i v okamžiku, kdy jedinec dosáhne výrazných úspěchů a je ve společnosti vážený, stále bývá označován výrazem „Rumun“. U dospělé populace nemluvíme o takovém problému. Ten nastává, pokud se tento jev objevuje u dětí. Zde se může stát, že se dítě zcela zřekne svého původu.

Nejvíce však ve spojitosti s jistou dávkou studu utrpěla křesťanská víra. Křesťanská víra byla sice v Banátu silně pěstována, její charakter však spíše připomíná tradici – chodil můj děda, otec, chodí můj soused, tudíž budu chodit do kostela i já. Vesnice byla de facto

stoprocentně katolická a nebýt křesťanem by znamenalo silně vybočit z davu a také být odsouzen společností. V okamžiku, kdy se takto vychovaný jedinec dostane do českého ateistického prostředí, projde jeho víra zkouškou. Za předpokladu, že v něm nebyla skutečně zakotvena víra v Boha, je otázkou času, kdy se navštěvování kostela v neděli stane pouhou zbytečnou rutinou a díky procesu asimilace přestane katolickou víru zcela praktikovat. Tento jev je mezi gernickými imigranty zcela zjevný a pokles rodin, které navštěvují pravidelně mši svatou, skutečně praktikují katolickou víru a jejich víra je skutečná, je viditelný. V kapitole 3. 1. 8 s názvem „*Udržování vztahů skrze setkání rodáků z Banátu*“ jsem citoval dopis, jenž v roce 1998 adresoval děkan Václav Mašek svým krajanům, kteří Rumunsko opustili a přestěhovali se do České republiky. V tomto dopise varuje, aby banátští Češi neztratili svoji víru, která je, jak on sám ji popisuje, jejich největší poklad. A tak si troufám říci, že se v českém prostředí vykrytalizovali jedinci a rodiny, kteří dokázali skloubit tyto dva aspekty – návaznost na katolickou tradici a zároveň skutečnou prohloubenou víru v Boha.

Vrcholem celé práce byl rozhovor vedený s bývalým generálním vikářem plzeňské diecéze Mons. Josefem Žákem. V práci jsem se zmínil o tom, že je Josef Žák potomkem reemigrantů z období druhé světové války. Během našeho rozhovoru jsem si uvědomil silnou podobnost mezi potomky reemigrantů po válce a po pádu socialismu. Na základě našeho rozhovoru jsme se rozhodli, že bychom opět obnovili tradiční setkání Čechů z Rumunska, jež by navazovalo na první setkání z poloviny 90. let. Jak jsem již deklaroval na začátku, tato skomírající komunita potřebuje morální vzpruhu, aby měla naději na to, že zcela nezanikne a že se k ní budou nadále hlásit i budoucí generace. Zároveň bylo dohodnuto, že se s největší pravděpodobností začne pracovat na novém, pravděpodobně nepravidelném periodiku, jež by se mělo týkat čistě gernických reemigrantů. Jeho charakter je však zatím utajen.

Téma navrátilců z rumunského Banátu je knihou nepopsanou a tato práce si v žádném případě neklade za cíl přinést kompletní pohled na toto etnikum. I z tohoto důvodu jsem se rozhodl, že se budu nadále zabývat tímto námětem v mé budoucí odborné činnosti.

Pevně věřím, že si gernický lid tuto práci přečte s radostí, se zaujetím, nalezne se v ní, a že mu pomůže opět nalézt svoji ztracenou tvář. Také doufám, že tato práce přinesla české společnosti ucelený pohled toto etnikum, které mezi námi mnohdy skrytě žije.

SUMMARY

Since I started to write, I access to my work with enthusiasm, because I felt that I write about something that is actual. Every time I visited families, I realized that this community is slowly dying and it needs new impetus to be undivided as it was before re-emigration.

During my work there were people who were interested in and they wanted to read this work in the future. They were very willing and they offered me their documentations or photos and it helped me a lot.

As I said in the beginning my main intention was to write real stories of real people and I think that it is the best method, because this community is full of stories. I started to do interviews with people who belong to this community. I visited families from Pilsen Region or from Karlovy Vary region, because there are a lot of families, probably the most from whole Czech Republic.

One of the most important interviews was with Ing. Jiří Lodr, because he knows about people who can give me another more detailed information. He's a leader of Diecévní charita Plzeň, which was one of the most important institution for re-emigrants from Romania. Archives of this institution helped me with some parts of my work like numbers of families which moved to Czech Republic in 90's.

I see that the most interesting and the most characteristic sign of this community is a religion, which is disappearing. Probably it happens because they want to settle here in calm and don't want to be called like "Romanian" or pejoratively "Christian." It's much easier for them to lost their faith, lost their culture and live just "peaceful" lives. I remember that one day some woman told to my mother that the Romanians living in Kyšice live very well, but she didn't know that she was talking to one of Romanians. It shows that people talk about Romanians pejoratively, but they actually don't know that they are living among them.

As I mentioned in the beginning, they need a new impetus, new impulse, so I decided with Mons. Josef Žák to restore the origin meeting of Czechs from Romania and I hope that it will help to stabilize this community. And the second thing is that I will try to create new journal which will comes out irregularly.

This topic is not described at all and the goals of this work weren't to show complete view of this community. And that is the reason why I decided to continue in this topic in the future. I hope that the people of Banat will read this work with joy and it will help them to find their lost face. And I hope that this work will help Czech majority society to make completed view of this ethnic group.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY:

Spisovna Diecézní charity Plzeň:

Přehled poskytnuté pomoci za rok 2000. Bez signatury.

ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Petiční návrh pro uznání trvalého pobytu rumunských Čechů na území ČR.* Bez signatury.

Zpráva z pobytu děvčat ve Stodě. Bez signatury

Orální prameny:

Interview s Margitou BARNÁŠOVOU. Bývalá zaměstnankyně v poradně pro migranty a uprchlíky. Plzeň 20. 2. 2019

Interview s rodinou BRADÁČOVÝCH. Reemigranti z obce Gerník. Dýšina 24. 3. 2019.

Interview s rodinou BOUDOVÝCH. Čeští reemigranti po roce 1990. Třebeň 26. 12. 2018.

Interview s Annou GLAZEROVOU a Josefem GLAZEREM. Reemigranti z obce Gerník. Kyšice 13. 2. 2019.

Interview s manželi GLAZEROVÝMI. Čeští reemigranti po roce 1990. Kyšice 26. 2. 2019.

Interview s Ing. Jiřím LODREM. Ředitel Diecézní charity Plzeň. Plzeň 15. 2. 2019.

Interview s Václavem MERHAUTEM. Český reemigrant z Banátu. Červený Hrádek 9. 3. 2019.

Interview s Kateřinou TUDOSA. Potomek českých reemigrantů. Červený Hrádek 17. 2. 2019.

Interview s Mons. Josefem ŽÁKEM. Římskokatolický kněz a potom reemigrantů z Banátu. Kyšice 20. 2. 2019.

Internetová interview:

Internetový rozhovor s Jaroslavem HÚLLEM. Římskokatolický kněz. 12. 1. 2019.

Internetový rozhovor s Pavlem PETRAŠOVSKÝM. Římskokatolický kněz. 27. 1. 2019.

Videozáznamy:

ŠTRUNC, Josef. *Svatba Kateřiny Tudosa* [videozáznam na VHS]. Domácí videozáznam, 2000.

LITERATURA:

CABADA, Ladislav a Markéta KOLARČÍKOVÁ. *Balkánské komunismy*. Praha: Libri, 2016. ISBN 978-80-7277-556-9.

GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha: Herrmann, 2013. ISBN 978-80-87054-31-4.

KUMPEROVÁ, Iva. *Chodské kroje*. Domažlice: I. Kumperová, 2010. ISBN 978-80-254-8794-5.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a Jiří KVAČEK. *Český Banát: život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha: Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1.

SVOBODA, Jaroslav. *Gerník v letech 1826-1949. Jedenáct kapitol z historie největší české vesnice v dnešním Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2004. ISBN 973-8324-46-7.

TETZELI, Jiří a Karolina TETZELI. *Kroje Plzeňského kraje: Folk costumes of the Pilsen Region = Die Trachten der Pilsner Region*. Přeložil Tereza KRAUSOVÁ, přeložil Vladimíra GOETZKE. Plzeň: Ing. Jiří Tetzeli a Mgr. Karolina Tetzeli, 2016. ISBN 978-80-270-0394-5.

TREPTOW, Kurt W. *Dějiny Rumunska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-348-7.

VANĚK, Miroslav, Pavel MŮCKE a Hana PELIKÁNOVÁ. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.

SVOBODA, Jiří. *Česká menšina v Rumunsku*. Sdružení Banát 1999. Počet stran. Češi na Balkáně. Bez ISBN

ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky*. Plzeň: Diecézní charita Plzeň, 1997. Bez ISBN

Periodika:

HEROLDOVÁ, Iva. Reemigrace po 2. světové válce. *Češi v cizině*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze. 1992., s. 43-47. ISBN 80-85010-48-8.

HEROLDOVÁ, Iva. Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po 2. světové válce. *Češi v cizině*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV ve spolupráci s Československým ústavem zahraničním v Praze. 1986. s. 153-164. ISBN 80-85010-00-3.

SECKÁ, Milena. Migrace Čechů z Rumunska do České republiky (bývalé ČSFR) a vývojové aspekty jejich adaptačního procesu. *Český lid*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1993, s. 177-183. ISSN 0009-0794.

SECKÁ, Milena. Poválečné změny ve svatebním obřadu u Čechů v rumunském Banátě a u reemigrantů na Chebsku a Znojemsku. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1988, s. 162-169. ISSN 0009-0794.

SECKÁ, Milena. Svatební obřad českých reemigrantů z Rumunska. *Český lid*. Praha: ÚEF ČSAV, 1987, s. 43-45. ISSN 0009-0794.

SKOŘEPOVÁ, Markéta. Čas křtu a výběr jména novorozence ve venkovské společnosti 19. století. *Český lid*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2018. s. 199-215. ISSN 0009-0794.

Příležitostný tisk:

Celostátní setkání krajanů z Rumunska a jejich přátel. Sdružení Čechů z banátských Karpat. 2001. Příležitostný tisk.

MAŠEK, Václav, ŠINDELÁŘOVÁ, Jana. *Sbírka lidových písní Čechů v Banátě*. Příležitostný tisk.

Setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech 20. 6. 1998. 1998. Příležitostný tisk.

Setkání Čechů z Rumunska v Rokycanech 12. června 1999. 1999. Příležitostný tisk.

Setkání Čechů z rumunského Banátu. Sdružení Čechů z banátských Karpat. 2000. Příležitostný tisk

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

33/1945 Sb. Ústavní dekret presidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti něm.... Zákony pro lidi-Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 13.02.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33>.

Episcopii Diecezei – Dieceza Romano Catolică de Timișoara. [online]. Copyright © [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <https://gerhardus.ro/ro/episcopie/episcopii-diecezei-noastre/>

Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě [online]. Copyright © [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html?fbclid=IwAR2p53C6dzyKjgGK0d9d8wvpdi_5fq8SuILo9

Informace o vydávání a účelu Potvrzení o příslušnosti k české krajanské komunitě v zahraničí [online] Copyright © [cit. 19.02.2019]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/potvrzeni_o_prislusnosti_k_ceske/index.html

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. Copyright © [cit. 14.02.2019]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t0158_00.htm

Rumunská mamaliga bývala jídlem chudých rolníků. Magazin.TravelPortal.cz - krásy světa na jedné adrese [online]. Copyright © Magazin.TravelPortal.cz [cit. 16.03.2019]. Dostupné z: <https://magazin.travelportal.cz/2014/09/18/mamaliga-jidlem-rolniku/>

Sarma (food) - Wikipedia. [online]. Copyright © [cit. 19.02.2019]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Sarma_\(food\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sarma_(food)).

Za Čechy do rumunského Banátu. Drsný život v srdci kouzelné přírody [online]. Copyright © [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: https://cestovani.idnes.cz/rumunsky-banat-a-cesti-krajane-dew-/kolem-sveta.aspx?c=A120904_111811_kolem-sveta_tom

FILMOVÉ ZDROJE:

Král komunismu: Okázalost a pompa Nicolae Ceaușescu [King of Communism: The Pomp & Pageantry of Nicolae Ceausescu] [film]. Režie Ben LEWIS. Velká Británie, 2002.

Piemule [studentský film]. Režie Jana ŠEVČÍKOVÁ. Československo, 1984.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa, na níž je tmavě zelenou barvou vymezeno území Banátu.	I
Příloha č. 2: Nádherně zdobený oltář kostela sv. Jana Nepomuckého na Gerníku.	I
Příloha č. 3: Svatební foto manželů Boudových.	II
Příloha č. 4: Rodina Glazerových během svých prvních Vánoc.	II
Příloha č. 5: Snímek zachycující atmosféru prvních společných večerů rodin v Čechách.	III
Příloha č. 6: Bývalý dýšinský kněz Pavel Petrašovský během slavnosti Božího Těla. Nebesa jsou nesena gernickými muži.	III
Příloha č. 7: Již od poloviny 90. let se ujala tradice pořádat společenské akce i v českém prostředí.	IV
Příloha č. 8: Tradiční gernický křest poněkud netradičně, jelikož byly během jednoho okamžiku křtěny dvě děti, jejichž rodiče byly zároveň kmotry dítěte druhého.	IV
Příloha č. 9: Křest Michaely Kotrbaté.	V
Příloha č. 10: Jedno z prvních svatých přijímání potomků reemigrantů na přelomu tisíciletí.	V
Příloha č. 11: Svátost biřmování v roce 2011.	VI
Příloha č. 12: Kompletní rozhovor s gernickými biřmovanci.	VI-VIII
Příloha č. 13: Tíživá atmosféra gernického pohřbu.	IX
Příloha č. 14: Svatba Karla Maška a Marie Merhautové byla specifická, neboť se nevěsta nevdávala v tradičním gernickém kroji, ale v bílých šatech.	IX
Příloha č. 15: Typický svatební oděv nevěsty byl v obci před pádem socialismu pevně daný.	X
Příloha č. 16: Fotografie ze svatební veselice dokládá, že nejbližší příbuzní byli na svatbě skutečně vytížení.	X
Příloha č. 17: Tradiční banátský tanec „hora.“	XI
Příloha č. 18: Po tanci hora obvykle následuje tanec, při němž se dotyční drží sofistikovaným způsobem a točí se dokola.	XI
Příloha č. 19: Fotografie zachycující začátky nově vznikající kapely. Cvičení bylo běžně spojené s přátelským posezením.	XII
Příloha č. 20: Jednoduchým oblíbeným pokrmem reemigrantů jsou brambory vařené ve slupce podávané s domácím sýrem a škvarky.	XII
Příloha č. 21: Máčení – tradiční nedělní brzký oběd.	XIII
Příloha č. 22: Vdolky se do pokrmu máčí, z čehož je odvozen výraz „máčení.“	XIII

Příloha č. 23: Tradiční balkánské jídlo – sárma.	XIV
Příloha č. 24: Šípkovými povidly se často plní „šišky“, jež se zhotovují ze stejného těsta jako vdolky.	XIV
Příloha č. 25: Ženský gernický kroj starších generací.	XV
Příloha č. 26: Prostřední zelený kroj je ušit z velmi kvalitního brokátu.	XV
Příloha č. 27: Fotografie ukazující několik variant gernického kroje. Žena napravo nosí ponožky „na rozmarýnku“ a její zástěra je ručně vyšívána. Kroje druhý zprava a druhý zleva mají tzv. „natálkový“ kabátek.	XVI
Příloha č. 28: Slavnostně oblečené gernické dítě.	XVI
Příloha č. 29: Ukázka tzv. lantratého šátku.	XVII
Příloha č. 30: Srovnání gernického (vlevo) a plzeňského (vpravo) kroje. Gernická žena má horní část těla zahalenou šátkem.	XVII
Příloha č. 31: Vybrané gernické recepty	XVIII

Příloha č. 1: Mapa, na niž je tmavě zelenou barvou vymezeno území Banátu.¹²⁶

Příloha č. 2: Nádherně zdobený oltář kostela sv. Jana Nepomuckého na Gerníku.¹²⁷

¹²⁶ [online]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/Banat_location.svg

¹²⁷ [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/Janca/#IMG_0156.jpg

Příloha č. 3: Svatební foto manželů Boudových.¹²⁸

Příloha č. 4: Rodina Glazerových během svých prvních Vánoc.¹²⁹

¹²⁸ Fotografie z rodinného alba.

¹²⁹ Fotografie z rodinného alba.

Příloha č. 5: Snímek zachycující atmosféru prvních společných večerů rodin v Čechách.¹³⁰

Příloha č. 6: Bývalý dýšinský kněz Pavel Petrašovský během slavnosti Božího Těla. Nebesa jsou nesena gernickými muži.¹³¹

¹³⁰ Fotografie z rodinného alba.

¹³¹ [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2018.06.Bozi_Telo#_MG_4448.jpg

Příloha č. 7: Již od poloviny 90. let se ujala tradice pořádat společenské akce i v českém prostředí.¹³²

Příloha č. 8: Tradiční gernický křest poněkud netradičně, jelikož byly během jednoho okamžiku křtěny dvě děti, jejichž rodiče byly zároveň kmotry dítěte druhého.¹³³

¹³² [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2012.2.Ples_farnosti#DSC05669.jpg

¹³³ Fotografie z rodinného alba.

Příloha č. 9: Křest Michaely Kotrbaté.¹³⁴

Příloha č. 10: Jedno z prvních svatých přijímání potomků reemigrantů na přelomu tisíciletí.¹³⁵

¹³⁴ Fotografie autor práce.

¹³⁵ Fotografie z rodinného alba.

Příloha č. 11: Svátost biřmování v roce 2011.¹³⁶

Příloha č. 12: Kompletní rozhovor s gernickými biřmovanci.¹³⁷

Johana Bradáčová

1. Od biřmování jsem očekávala přiblížení se k Bohu a jít další Boží cestou.
2. Biřmování mi dalo pouto, o které jsem usilovala a pocit z toho mám hezký.
3. Vybrala jsem si za patronku Kateřinu Janovskou, poněvadž byla ošetřovatelka nemocných, a to je dobrá věc.
4. Nedělní mši svatou jsem nečekala takovou, jaká byla, moc se mi líbila čili i ten obřad.

Jaroslav Mašek

1. Od biřmování jsem očekával to, co se mi poté také dostalo, a to byl pocit štěstí a radosti.
2. Očekával jsem od toho také jakousi duchovní obnovu, což se mi také splnilo.

¹³⁶ [online]. Dostupné z: <https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2011.10.birmovani#DSC03292.jpg>

¹³⁷ Rozhovor s biřmovanci a fotky z biřmování | Římskokatolická farnost Dýšina. Římskokatolická farnost Dýšina [online]. Copyright © 2011 Římskokatolická farnost Dýšina [cit. 16.02.2019]. Dostupné z: <http://www.farnostdysina.cz/?q=node/162>

3. Jako svého patrona jsem si vybral sv. Václava, poněvadž je to patron české země a byl to velice vzdělaný a zbožný muž.

4. Nedělní mši jsem očekával velice pěknou, ale daleko překonala mé představy. Bylo to opravdu úžasné. Naplněný kostel, samé foťáky jako bychom byli celebrity a nejlepší na tom byl celý ten obřad a přijetí Ducha svatého.

Marie Nedvědová

1. Od biřmování jsem očekávala posílení ve víře a přiblížit se duchovně k Bohu.

2. Biřmování mi dalo to posílení v duchu, které jsem očekávala, a mám z toho dobrý pocit.

3. Za svou patronku jsem si vybrala sv. Annu, protože je to patronka matek a babiček, což nejsem, ale možná někdy taky budu.

4. Nedělní mše se mi hodně líbila a obřad biřmování se mi taky líbil...

František Mašek

1. Od biřmování jsem očekával, že začnu o víře více přemýšlet. A díky tomu se přiblížím k Bohu.

2. Díky biřmování jsem začal o víře více přemýšlet. A pocit z toho mám jenom dobrý. Celý ten rok i s přípravou byl příjemný.

3. Vybral jsem si sv. Šebestiána, hlavně kvůli jeho odvaze, s jakou se postavil svému císaři kvůli víře.

4. Mše se mi určitě líbila, stejně tak i biřmování. Celé to bylo pěkné.

Marie Mašková

1. Od biřmování jsem očekávala přiblížení se k Bohu a následovat jeho cestu ve víře.

2. Biřmování mi dodalo sílu Ducha svatého a pocit štěstí naplňovat se a na dále žít s Kristem.

3. Mou patronkou se stala sv. Barbora, poněvadž byla uctívána jako patronka povolání, u kterých hrozilo velké riziko. Také jako ochránkyně proti smrti.

4. Nedělní mše neboli náš velký den, který nikdo z nás doufám nezapomene, mě opravdu nadchl a můžu na to vzpomínat po celý život s úsměvem na tváři.

Tomáš Glazer

1. Bylo mi jasné, že v mé křesťanské víře nedokážu růst sám, potřebuji k tomu Boha. Prál jsem si, aby mi Bůh seslal Ducha svatého, který by mě posilnil ve víře.

2. Ihned po biřmování jsem cítil radost, kterou nejde popsat. Jsem si jist, že Bůh mé prosby vyslyšel.
3. Vybral jsem si sv. Pavla apoštola. Naprosto mě oslovil jeho životní příběh, ve kterém se z bohatého, vzdělaného člověka a z nepřítele křesťanů stane člověk, který celý svůj život obětoval pro šíření víry, pro kterou se nebál zemřít.
4. Nedělní mše byla naprosto úžasná. Chtěl bych poděkovat těm, kteří se podíleli na přípravě kostela. Díky nim jsme měli kostel nádherně zdobený. A samozřejmě bych chtěl poděkovat otci Pavlovi za to, že nás po ten rok usilovně, a hlavně skvěle připravoval.

Josef Panc

- 1) Od biřmování jsem očekával posílení ve víře a prohloubení vztahu s Kristem.
- 2) Biřmování mi pomohlo se více otevřít Bohu a nechat ho tak působit v mém srdci.
- 3) Jako svého patrona jsem si vybral sv. Marka, protože dokázal vytrvat ve víře a hlásat Krista v opravdu těžké době.
- 4) Mše svatá i obřad biřmování se mi líbili. Rozhodně jsem z toho měl dobrý pocit.

Josef Bradáč

- 1) Od biřmování jsem očekával přiblížení se k Bohu.
- 2) Biřmování mi pomohlo udělat další krok ke Kristu, je to jako další úroveň, kterou nemůže dosáhnout obyčejný člověk, který nevěří.
- 3) Jako svého patrona jsem si vybral sv. Františka Saleského, protože mě fascinoval, co všechno dělal proto, aby mohl kázat, a co všechno musel protrpět. Byly na něho páchány i atentáty.
- 4) Bylo to opravdu o něčem jiném, už i tím, jak byl zaplněn do posledního místa kostel. A co se týče biřmování? Nemělo to chybu, vydařilo se to.

Příloha č. 13: Tíživá atmosféra gernického pohřbu.¹³⁸

Příloha č. 14: Svatba Karla Maška a Marie Merhautové byla specifická, neboť se nevěsta nevdávala v tradičním gernickém kroji, ale v bílých šatech.¹³⁹

¹³⁸ Fotografie z rodinného alba.

¹³⁹ Fotografie z rodinného alba.

Příloha č. 15: Typický svatební oděv nevěsty byl v obci před pádem socialismu pevně daný.¹⁴⁰

Příloha č. 16: Fotografie ze svatební veselice dokládá, že nejbližší příbuzní byli na svatbě skutečně vytíženi.¹⁴¹

¹⁴⁰ Fotografie z rodinného alba.

¹⁴¹ Fotografie z rodinného alba.

Příloha č. 17: Tradiční banátský tanec „hora.“¹⁴²

Příloha č. 18: Po tanci hora obvykle následuje tanec, při němž se dotyční drží sofistikovaným způsobem a točí se dokola.¹⁴³

¹⁴² Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2013.2.Ples_farnosti#DSC00481.jpg

¹⁴³ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2012.2.Ples_farnosti#DSC05614.jpg

Příloha č. 19: Fotografie zachycující začátky nově vznikající kapely. Cvičení bylo běžně spojeno s přátelským posezením.¹⁴⁴

Příloha č. 20: Jednoduchým oblíbeným pokrmem reemigrantů jsou brambory vařené ve slupce podávané s domácím sýrem a škvarky.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Fotografie z rodinného alba.

¹⁴⁵ Fotografie autora práce.

Příloha č. 21: Máčení – tradiční nedělní brzký oběd.¹⁴⁶

Příloha č. 22: Vdolky se do pokrmu máčí, z čehož je odvozen výraz „máčení.“¹⁴⁷

¹⁴⁶ Fotografie autora práce.

¹⁴⁷ Fotografie autora práce.

Příloha č. 23: Tradiční balkánské jídlo – sárma.¹⁴⁸

Příloha č. 24: Šípkovými povidly se často plní „šišky,“ jež se zhotovují ze stejného těsta jako vdolky.¹⁴⁹

¹⁴⁸ [online]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1701405106559872&set=pb.100000711970295.-2207520000.1554391158.&type=3&theater>

¹⁴⁹ Fotografie autora práce.

Příloha č. 25: Ženský gernický kroj starších generací.¹⁵⁰

Příloha č. 26: Prostřední zelený kroj je ušit z velmi kvalitního brokátu.¹⁵¹

¹⁵⁰ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2011.6Pout_Dysina/#DSC01743.jpg

¹⁵¹ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2011.6Pout_Dysina/#DSC01745.jpg

Příloha č. 27: Fotografie ukazující několik variant gernického kroje. Žena napravo nosí ponožky „na rozmarýnku“ a její zástěra je ručně vyšívána. Kroje druhý zprava a druhý zleva mají tzv. „natálkový“ kabátek.¹⁵²

Příloha č. 28: Slavnostně oblečené gernické dítě.¹⁵³

¹⁵² Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2012.6.Noc_kostelu/#DSC_0039.jpg

¹⁵³ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2012.2.Ples_deti/#DSC05384.jpg

Příloha č. 29: Ukázka tzv. lantratého šátku.¹⁵⁴

Příloha č. 30: Srovnání gernického (vlevo) a plzeňského (vpravo) kroje. Gernická žena má horní část těla zahalenou šátkem.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2012.6.Noc_kostelu/#DSC_0035.jpg

¹⁵⁵ Farnostdysina – seznam alb na Rajčeti [online]. Dostupné z: https://farnostdysina.rajce.idnes.cz/2013.5.Noc_kostelu/#DSC01140.jpg

Příloha č. 31: Vybrané gernické recepty

Máčení s vdolky

Máčení

Ingredience:

Olej či sádlo

2 ks cibule

250 g vepřového masa či kuřecích prsou

200 ml vody

2 lžíce červené mleté sladké papriky

Sůl

Postup:

Cibuli oloupeme a osmahneme na oleji či sádle. Mezitím si nakrájíme maso na malé kousky (menší než na guláš) a až cibule změkne, přidáme maso do kastrolu s cibulí. Maso s cibulí dále restujeme a po chvíli podlijeme teplou vodou. Vše osolíme a necháme zhruba 30 minut dusit. Pokud se nám vysmahne voda, dolijeme. Na závěr vše zasypeme červenou mletou sladkou paprikou.

Vdolky

Ingredience:

300 ml mléka

1 balení droždí

1 lžička cukru

500 g hladké či polohrubé mouky

Sůl

Jakýkoliv druh oleje

Postup:

Do hrnečku vlijeme mléko, ohřejeme ho na 40 °C, přidáme balení droždí, lžičku cukru a necháme vzejít kvásek. Vedle si připravíme mouku, osolíme ji a vlijeme vzešlý klásek. Vypracujeme těsto a na závěr přidáme 3 lžíce oleje a znovu těsto propracujeme. Těsto necháme hodinu kynout a poté rozdělíme zhruba na 4-5 částí, z nichž se vytvarují bochánky.

Ty se dají péct buď do trouby na plech s pečicím papírem na 15 minut při teplotě 200 °C či na litinovou plotýnku.

Sármy

Ingredience:

500 g mletého masa (vepřové či míchané s hovězím)

2 hrstky rýže

1 vajíčko

Sůl

Pepř

Mletá sladká paprika

Cibule

Kysané hlávkové zelí či klasická hlávka zelí

Postup:

Všechny ingredience se smíchají, pečlivě propracují a zabalí se do kysaného hlávkového zelí. Pokud nemáme kysané hlávkové zelí, můžeme nechat spařit klasickou hlávku. Důležité je, aby byla dobře tvarovatelná. Kusy se vyskládají do hrnce tak, aby na sebe těsně přiléhaly, podlijí se vodou a dají se vařit zhruba na hodinu a půl přiklopené.

Saracele „slané tyčinky“

Ingredience:

3 hrnky hladké mouky

Sůl

Margarín

2 žloutky

150 ml mléka

Kvasnice

1 lžička cukru

Postup:

Všechny sypké suroviny smícháme dohromady se žloutky a margarínem, zatímco si dáme ohřát mléko na teplotu 40 °C. Do mléka přidáme jedno balení kvasnic a lžičku cukru.

Tekutou směs vlijeme do původní směsi a vypracujeme těsto. To si rozdělíme do několika částí, vyválíme do čtverce nebo kruhu a rozdělíme do úzkých pruhů. Z bílků si ušleháme sníh a s ním potřeme pruhy těsta. Těsto osolíme a posypeme kmínem, balkánským sýrem a dáme péct do trouby na 10 minut při teplotě 200 °C.

Gernická domácí čokoláda

Ingredience:

1 kg cukru krystal

1 ks margarínu

1 balení kakaa

2 dcl vody

500 g sušeného mléka

Postup:

Cukr smícháme s vodou a dáme vařit. Poznat, zdali je cukr hotový, je poměrně komplikované. Je dobré si utvořit očko na způsob bublifuku, nabrat si trochu cukru a když do něj foukneme, měl by cukr v podobě bubliny odlétnou. Kakao, sušené mléko a margarín se zpracují dohromady. Cukr se naleje do hmoty vzniklé z kakaa, sušeného mléka a margarínu. Vše se vylije na plech s pečicím papírem a nechá ztuhnout. Můžeme porcovat dle vlastního uvážení.